

Handläggare
Maria Härenstam
Telefon: 08-50809020Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Verksamhetsberättelse VB 2017 för Norrmalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsberättelse med bokslut för 2017 med tillhörande bilagor och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär ombudgetering om 0,6 mnkr till 2018 avseende investeringsmedel inom Stadsmiljö.
3. Stadsdelsnämnden begär att få återlämna stimulansmedel om 1,2 mnkr avseende nybyggnation av grupp- och servicebostäder.
4. Stadsdelsnämnden begär att ackumulerat resultat om 8,0 mnkr avseende resultatenheternas fonder överförs till 2018.
5. Paragrafen justeras omedelbart

Susanna Halldin Olsson
t.f. stadsdelsdirektörMaria Härenstam
administrativ chef

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	5
1. Ett Stockholm som håller samman	5
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	5
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	11
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	14
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	18
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	19
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	22
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	24
2. Ett klimatsmart Stockholm	28
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	28
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	29
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	30
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	31
2.5 Stockholms miljö är giftfri	32
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	34
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	35
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	35
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	35
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	36
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	37
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	37
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	39
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	39
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	40
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	44
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	46
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	48
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	50

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	55
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	57
Uppföljning av ekonomi.....	58
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	58
Resultatenheter	62
Investeringar.....	63
Ombudgeteringar.....	64
Medel för lokaländamål.....	65
Analys av balansräkning	65
Övrigt	66
Synpunkter och klagomål.....	66
Övrigt.....	67

Bilagor

- Bilaga 1: Bilaga 1 Blanketter till SLK 2017*
- Bilaga 2: Bilaga 2 Räkenkapsbokslut 2017*
- Bilaga 3: Bilaga 3 Verksamhetsvolym 2017*
- Bilaga 4: Bilaga 4 Kvalitetsredovisning förskola 2017 slutversion*
- Bilaga 5: Bilaga 5a - Slutrapport klimatinvesteringsmedel 2017*
- Bilaga 6: Bilaga 5b - Slutrapport klimatinvesteringsmedel 2017*
- Bilaga 7: Bilaga 6 Uppföljningsrapport för internkontrollplanen*

Sammanfattande analys

Norrmalms stadsdelsnämnd har under verksamhetsåret 2017 bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål och arbetet har fortgått i enlighet med verksamhetsplan.

Förvaltningen bedömer att 22 av kommunfullmäktiges 26 mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden har uppfyllts helt under året och att fyra mål uppfylls delvis. Merparten av indikatorerna liksom nämndens mål bedöms uppnås. Arbetet pågår för att ytterligare förbättra måluppfyllelsen. Nedan sammanfattas på vilket sätt stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges mål under respektive inriktningsmål.

Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet om ett Stockholm som håller samman genom att ha medborgarna i fokus och utveckla verksamheterna utifrån de olika målgruppernas behov. Inriktningsmålet rymmer nämndens primära målgrupper. Nämndens mål fokuserar på att alla oavsett ålder ska ha jämlika livschanser, uppmärksammas tidigt, ges möjlighet att leva självständiga liv och känna sig trygga både i stadsdelsområdet och i nämndens verksamheter. Barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd ökar men ligger fortfarande under målnivån för 2017 och lägre än staden i övrigt. Barn och unga som återaktualiseras 12 månader efter avslutad insats ökar också. Vårdnadshavare inom förskolan är fortsatt nöjda även om det finns en ökad personalomsättning inom delar av verksamheten vilket bidrar till att ambitionsnivån för 2017 inte nås.

Ungdomskommissionen konstaterar i sin rapport för år 2017 att Norrmalms stadsdelsområde är ett attraktivt område att besöka. Ungdomarna beskriver stadsdelsområdet som lugnt, tryggt och rikt på aktiviteter och får högst genomsnitt när det gäller trivsel i Stockholms stad.

Ett av sju av kommunfullmäktiges verksamhetsmål bedöms som delvis uppfyllt. Det verksamhetsmål som bedöms som delvis uppfyllt är 1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. Bedömningen grundar sig på att invånarna i stadsdelsområdet upplever att området är otryggare och är mindre nöjda med skötseln av parker och grönområden.

Ett klimatsmart Stockholm

Nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm genom att investera i energieffektiva lösningar med hjälp av beviljade klimatmedel. Stadsdelsområdets parker anpassas till nya klimatförändringar och vid upprustning av parker skapas förutsättningar för en ökad biologisk mångfald. Stadsdelsförvaltningens huvudkontor har under året flyttat till nya lokaler och i det arbetet har återbruk av inventarier varit ett prioriterat område.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. I samband med tertialrapport två prognosticerade nämnden ett underskott om 3 mnkr. Detta berodde delvis på att omfattningen av kommande inbetalningar från Migrationsverket avseende generalschablonen inte var helt klarlagd. Inom beställarsidan på äldre- och socialtjänstavdelningen har åtgärder genomförts som påverkat resultatet positivt.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till ett demokratiskt hållbart Stockholm. Nämnden har höga målsättningar

kring att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Nämnden når inte fullt ut målnivån rörande aktivt medskapandeindex men i jämförelse med staden som helhet har nämnden bättre resultat på samtliga frågor gällande styrning och ledarskap.

I förskoleundersökningen svarar 94 procent av vårdnadshavarna att de upplever att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning. Det visar att förskolorna lyckas väl med att kommunicera likabehandlingsarbetet till vårdnadshavarna.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelsnämnden har formulerat tretton nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Förvaltningen bedömer att inriktningsmålet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att fem av sju verksamhetsområdesmål, som är kopplade till inriktningsmålet, har uppfyllts och att två delvis uppfyllts. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Inom detta inriktningsmål återfinns även de mål som nämnden valt att fokusera på i sitt lokala utvecklingsarbete. Nämndens fokusområde i den lokala utvecklingsplanen är barn och unga. Barn och unga ska ha goda och jämlika uppväxtvillkor och livschanser.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att sex av tio indikatorer från kommunfullmäktige uppfylls, tre uppfylls delvis och en uppfylls inte. Ett av två underliggande nämndmål uppfylls och ett uppfylls delvis.

Trygga och stabila uppväxtförhållanden

Förvaltningen arbetar för att barn och ungdomar får sina grundläggande behov tillgodosedda genom trygga och stabila uppväxtförhållanden och förutsättningar som gynnar deras utveckling. Arbetet fokuserar på de mest utsatta barnen vars familjer kan behöva stöd för att tillgodose deras behov eller där barnen i vissa fall behöver skydd för att inte skadas i sin utveckling. Ett av nämndens prioriterade mål är att familjen har stärkt sin förmåga efter avslutad insats. Andel familjer som inte återaktualiseras hos socialtjänsten har sjunkit från 86 procent till 81 procent. Antalet barnfamiljer med ekonomiskt bistånd har under året ökat inom stadsdelsområdet. En förklaring till ökningen är nyanlända familjer som flyttat in under året. Andelen barnfamiljer med ekonomiskt bistånd ligger dock fortfarande lågt i jämförelse med staden som helhet.

Under året har staden kvalitetsgranskat förvaltningens handläggning gällande barn med

insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Granskningen visar att förvaltningen bland annat har aktuella DUR-utredningar, ett instrument för utredning, bedömning och uppföljning, välskrivna utredningar, kontinuerliga journalanteckningar av hög kvalitet och att barnens intressen och resurser framgår i hög utsträckning i utredningarna. Faktorer som förvaltningen bedömer bidrar till att barn och unga med funktionsnedsättningar ges förutsättningar till jämlika uppväxtvillkor.

Vasens vård- och omsorgsboende har avvecklats under året och fastigheten är sedan april ett genomgångsboende för nyanlända, främst barnfamiljer. Den 18 april flyttade de första familjerna in och inflyttning har sedan skett successivt i de 78 lägenheterna. Förvaltningen har under året varit familjerna behjälpliga med att ansöka om plats i förskola och 57 barn har placerats inom nämndens förskolor. Ett samarbete med boendevärdar vid boendet, Intro Stockholm och Goda grannar har skett.

Ensamkommande barn och ungdomar

Året har präglats av flera förändringar utifrån Migrationsverkets ändrade regler. Under våren stod det klart att förhållandena för 18-åringar i asylprocess förändrades, vilket innebär att de flickor och pojkar som vid 18-årsdagen fortfarande är i asylprocess skrivs ut till Migrationsverket. Från och med den 1 juli sänkte Migrationsverket ersättningsnivåerna för vårdkostnader och återsökning kan bara ske till och med vårterminen en ungdom fyller 20 år mot tidigare 21 år. Information till ungdomarna om förändringarna i god tid, för att undvika oro och psykisk ohälsa, har varit en viktig och omfattande uppgift under 2017.

Alla ungdomar har en handläggare och antalet ärenden har minskat då ett antal ärenden avslutats till följd av att ungdomarna inte fått beslut i asylfrågan, skrivits upp i ålder, fått avslag på ansökan eller fyllt 18.

Projektet "Social Lots" inleddes i början av året och hittills har 15 pojkar och tre flickor erhållit insatsen. Social lots syftar till att öka möjligheten till integration genom att motivera till ökad skolnärvaro och meningsfulla fritidsaktiviteter. Social lots har till exempel tillsammans med Kungsholmens ungdomsråd startat en bioklubb för de ungdomar som är delaktiga i rådet för att skapa en mötesplats för ungdomar som har en förankring inom Kungsholmens stadsdelsområde.

Likvärdiga förskolor

Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under året och som ett led i arbetet att skapa likvärdiga förskolor av hög kvalitet har det pedagogiska samarbetet mellan förskoleenheterna fortsatt. Förskolornas utvärderingar visar att barnen ges goda förutsättningar till utveckling och lärande.

Resultatet i förskoleundersökningen är något lägre än föregående år och förvaltningens analys är att personalomsättning, sjukfrånvaro och svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till resultatet.

För att säkra den pedagogiska kvaliteten på förskolorna är det viktigt att alla medarbetare har utbildning, såväl förskollärare som barnskötare. Prognoser visar att tillskottet av nyexaminerade förskollärare vid universiteten och högskolorna i och runt Stockholm understiger kommande rekryteringsbehov. Förvaltningen har en fortsatt utmaning i att både rekrytera och behålla befintlig utbildad pedagogisk personal.

En viktig framgångsfaktor för förskolans måluppfyllnad är att verksamheten under flera år

arbetat utifrån ett utforskande arbetssätt och synliggörandet av barnens lärprocesser i den pedagogiska dokumentationen. De pedagogiska miljöerna har under fyra års tid varit ett utvecklingsområde inom nämndens förskolor. Arbetet har bidragit till att barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande har förbättrats. Barnen har fått se att deras initiativ och idéer ger avtryck och praktiska resultat i den pedagogiska miljön. Verksamheten kan se att barnen i högre utsträckning tar initiativ till att bygga om och förändra i miljöerna. Barnen har också lärt sig nya tekniker som behövs för att skapa nya fysiska mötesplatser och skapande situationer. Utvecklingen av de pedagogiska miljöerna har bidragit till att barnen erbjuds fler uttrycksätt och en större variation i det pedagogiska materialet. Förskolan ser en tydlig utveckling av arbetet med digitala verktyg.

Förskolornas kvalitetsredovisningar visar att förskolan lyfter in matematik i barnens projektarbeten och vardag. Barnen har tillgång till material som stimulerar matematiskt tänkande och problemlösning. Det matematiska tänkandet utmanas och barnen får möjlighet att individuellt och tillsammans med andra förstå, lösa problem och tillämpa matematiskt och logiskt tänkande. Inom vissa förskolor har bygg och konstruktion varit ett uppmärksammat område. Den pedagogiska dokumentationen visar att barnen fått ökad kunskap om matematiska begrepp.

Förskolorna har arbetat med social hållbarhet genom att prata med barnen och problematiserat hur man är en bra kompis, samarbete och rättvisa. Pedagogerna kan bland annat se att barnen i sin lek har utvecklat förmågan att förhandla, argumentera och kompromissa.

Inskolning av nya barn i förskolan sker kontinuerligt under hela året och verksamheten har arbetat för tryggare inskolningar. En trygg inskolning lägger grund för hållbara relationer mellan barn och pedagoger samt främjar en god samverkan mellan förskola och hem. Genom att barnen känner trygghet skapas förutsättningar för dem att undersöka sin omvärld.

Forskning visar att föräldrar som har en bra relation med sina barn ger barnen en trygg uppväxt och stärker deras självkänsla. För att möta behov av tidiga och förebyggande insatser erbjuder förvaltningen föräldrastödsprogram, exempelvis Komet och Alla barn i centrum. Föräldrautbildningarna är efterfrågade och alla som har anmält sitt intresse har fått en plats. Utvärdering från deltagarna visar att föräldrar upplever att de fått en bättre relation till sina barn.

Inkluderande fritidsverksamheter

Det är viktigt att barn och unga omges av trygga vuxna som är goda förebilder. För att den öppna fritidsverksamheten ska vara inkluderande för alla krävs att medarbetarna är medvetna om de normer som existerar, hur de verkar exkluderande och vilka effekter de genererar. Fält- och fritidsenhetens medarbetare har genom bland annat stadens hbtq-utbildning fått fler verktyg för att säkerställa en mer öppen och inkluderande miljö för alla som deltar i verksamheten.

Genom medvetna val av ord, affischer, böcker, aktiviteter, samtalsämnen samt genom att visa upp Pride-flaggan sänds signaler om en öppen och inkluderande verksamhet. Effekter som verksamheten vill uppnå är att visa hbtq-ungdomar att det är okej att vara den man är. De unga visar genom sitt agerande att de tagit ställning för en miljö som är välkomnande för alla.

Verksamheten har i samarbete med stadsbiblioteket tagit in ungdomslitteratur som belyser ett hbtq-perspektiv. Genom att ungdomarna läser böckerna kan verksamheten anta att det finns

ett intresse av den riktade litteraturen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	0,3 %			0,3 %	0,3 %	3,1 %	VB 2017
  Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %			100 %	100 %	tas fram av nämnden	2017
   Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	43 %	2 %	36 %	44,2 %	42 %	41 %	VB 2017
   Andel förskollärare som genomgått kompetensutveckling inom genuspedagogik/normkritik	3,5 %		100 %	6,8 %	5 %	Öka	2017
Analys Rörlighet avseende personal bidrar till att årsmålet inte uppnås.							
  Andel nöjda föräldrar	85 %	83 %	87 %	86 %	88 %	87 %	2017
Analys Förvaltningens analys är att personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.							
  Antal barn per grupp	11,7 barn/avd.			13,1 barn/avd.	16	16	VB 2017
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9 st			5 st	4,9	4,9	VB 2017
  Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten	95 %				90 %	90 %	2017
  Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,4			3,6	3,8	3,8	2017
Analys Digitalisering av kvalitetsindikatorn har underlättat för förskolan att identifiera vilken nivå deras verksamhet befinner sig på. Arbetslagen har därmed blivit mer självkritiska i sina bedömningar. Forskning visar att förskolor med hög kvalitet tenderar att vara mer självkritiska än förskolor med lägre kvalitet.							
  Svarsfrekvens på förskoleundersökningen	68 %				80 %	80 %	2017
Analys Skilnaderna jämfört med föregående års resultat på 69 procent är marginella och inga slutsatser kan göras av resultatet.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska utarbeta stadsövergripande riktlinjer för förskoleplaneringen, med prioritering på nybyggnadsområden. Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska bistå kommunstyrelsen i detta arbete.	2017-01-01	2017-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna ska, i samarbete med utbildningsnämnden utveckla verksamhetsformer för att få fler barn i socioekonomiskt utsatta områden att gå i förskolan	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram centrala riktlinjer för barnsäkerhet i stadens förskoleverksamhet	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda hur konceptet med introduktionsförskolor kan utvecklas och spridas till fler områden.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Barn och unga i förskolan och den öppna fritidsverksamheten har hållbara relationer till sin omvärld

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

De pedagogiska miljöerna på förskolan och i den öppna fritidsverksamheten stödjer barns lärande och utveckling.

Barn och unga utvecklar socialt hållbara relationer till sin omvärld.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel vårdnadshavare som upplever att den pedagogiska miljön på förskolan uppmuntrar till lek, utveckling och lärande för sitt barn	88 %	85 %	90 %		90 %		2017
Analys Förskoleundersökningen visar att årsmålet inte uppnås helt. Då minskningen är marginell kan inga slutsatser göras av resultatet. Vidare analys av förskoleundersökningen genomförs i verksamhetens kvalitetsredovisning.							
● Andel vårdnadshavare som upplever att sitt barn känner sig tryggt på förskolan	90 %	90 %	90 %		90 %		2017
◆ Andel vårdnadshavare som upplever att sitt barn uppmuntras till att utveckla sina sociala förmågor	88 %	87 %	90 %		90 %		2017
Analys Förskoleundersökningen visar att årsmålet inte uppnås helt. Då minskningen är marginell kan inga slutsatser göras av resultatet. Vidare analys av förskoleundersökningen genomförs i verksamhetens kvalitetsredovisning.							
◆ Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten	81 %	81 %	81 %		84 %		2017
Analys Förvaltningens analys är att personalomsättning, sjukfrånvaro och svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kompetensutveckling i normkritik och hållbar utveckling inom verksamheten för samtliga medarbetare i förskolan och den öppna fritidsverksamheten	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Samtliga förskolor ska ha information om ramöppettider	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Se över enheternas ledningsorganisationer i syfte att skapa goda förutsättningar för ett nära ledarskap	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Se över indelning av förvaltningens resultatenheter inom förskola inför utbyggnad av Hagastaden mm.	2017-01-01	2017-12-31	
ⓘ Utbilda handledare inom förskolan i verksamhetsförlagd utbildning.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har inte kunnat erbjuda en utlokaliserad handledarutbildning på grund av bristande resurser från Stockholms universitet. Medarbetare har dock haft möjlighet att studera på befintlig handledarutbildning vid universitetet.			
✓ Utbildningar för förskolans pedagoger i föräldrastödsprogrammet ABC.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Barn och unga inom stadsdelsområdet har jämlika uppväxtvillkor

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barn och unga får sina grundläggande behov tillgodosedda. Barn och ungdomar i riskzon ska upptäckas tidigt, få stöd och vid behov länkas vidare till relevanta samarbetspartners. Socialtjänsten är av hög kvalitet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel föräldrar som upplever att relationen till barnen har stärkts efter avslutad ABC-kurs.	100 %				80 %		2017
● Andel vårdnadshavare som anser att hem och förskola samverkar för barnets bästa	86 %	85 %	86 %		86 %		2017
■ Antal vårdnadshavare som deltagit i föräldrautbildning ABC	73 st				105 st		VB 2017
Analys Ett minskat antal sökanden till utbildningarna samt personalomsättning som påverkar antalet utbildare bidrar till att årsmålet inte uppnås. Förvaltningen behöver utreda möjligheterna till samarbete med utbildare i andra stadsdelar.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Socialtjänsten bjuder återkommande in skolor och förskolor för att informera om anmälningskyldigheten.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att åtta av tio indikatorer från kommunfullmäktige uppnås och två uppnås delvis. Alla underliggande nämndmål bedöms uppfyllas.

Hemlöshet har under året varit ett av nämndens prioriterade områden. Arbetet har bedrivits i projektform med en projektledare med fokus på nämndens uppdrag att motverka hemlöshet. En kartläggning har genomförts som visar på förbättringsområden. De åtgärdsförslag som presenteras handlar bland annat om att revidera lokala rutiner, arbeta mer uppsökande och förbättra intern och extern samverkan.

Under året har nämnden fattat beslut om att anställa en SIP-samordnare (samordnad individuell plan) för målgruppen barn och unga. Tjänsten finansieras av stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm. SIP-samordnaren ska ge förutsättningar för att de barn som behöver ska få en SIP och att den också bidrar till att barnets hälsa och situation förbättras. Det privata och professionella nätverket kring barnet ska mobiliseras, barnets delaktighet säkerställas och en SIP-plan upprättas. Eventuella avvikelser och brister i samverkansarbetet ska tas om hand. Tjänsten är nytillsatt och de första resultaten bedöms kunna redovisas i samband med tertiärrapport två.

Förvaltningen har under året startat ett samarbete mellan biträdande chefer för vuxenheten, äldreomsorgen och utförarenheten. Syftet är att ta fram gemensamma arbetssätt och rutiner för att öka självständighet hos personer med boendestöd.

Samsjuka har under året varit en prioriterad målgrupp. Möten sker en gång i månaden med arbetsgrupp, ledning samt handläggare för att på så sätt öka kunskapen om samsjuka samt tillsammans arbeta mot att nå positiva resultat för de personer som har en samsjuklighet. Ärenden som diskuteras följs upp och utvärderas.

Anhörigstöd

Under året har stadens program för stöd till anhörigstödet implementerats. Stödet har utvecklats och organiserats om för att skapa likställighet för anhöriga och närstående oavsett om de får insatser från äldreomsorgen eller övrig socialtjänst. Medarbetarna har påbörjat webbutbildningen och utvecklingen av stöd till anhöriga. Anhörigstödet kommer att följas upp för att se effekten av insatserna för anhöriga.

En tobaksfri innerstad

Utifrån stockholmsenkätens resultat som visar att innerstadens ungdomar i högre grad använder tobak och cannabis än ungdomar i övriga staden har förvaltningen genomfört aktiviteter i syfte att stödja skolorna i deras arbete. Förvaltningen deltar i projektet "en tobaksfri innerstad" som bland annat syftar till att främja och bidra till en tobaksfri skoldag för barn och unga och till attitydförändringar gällande ungas tobaksbruk.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	81,8 %	81,8 %	81,8 %	86,6 %	93 %	84 %	VB 2017
Analys Förvaltningen har påbörjat analysen om varför resultatet har sjunkit. Stadsledningskontorets analyser visar att resultatet sjunker i de flesta nämnder.							
  Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	94,05 %	100 %	91,38 %	100 %	80 %	tas fram av nämnden	2017
  Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	39,08	27,59 %	44,83 %		30 %	Fastställs av nämnden	2017
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	77,8 %	80,8 %	70 %	43,5 %	39 %	35 %	VB 2017
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	77 %	81 %	74 %	74 %	90 %	80 %	2017
Analys Resultatet har ökat i jämförelse med tidigare år, men nämnden når inte ambitionen i årsmålet eller kommunfullmäktiges mål. När det gäller utfallet för män/pojkar ligger det en procentenhet över kommunfullmäktiges mål.							
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	62,5 %	53 %	71 %		61 %	tas fram av nämnden	2017
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	95 %	94 %	95 %		94 %	tas fram av nämnden	2017
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	91 %	93 %	85 %		82 %	tas fram av nämnden	2017
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	58 %	67 %	33 %	29 %	33 %	25 %	2017
  Antal hemlösa	57 st	43 st	14 st	57 st	60 st	tas fram av nämnden	2017
Analys							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Som ett komplement till stadens centrala hemlöshetsräkning som genomförs vartannat år har förvaltningen under hösten gjort en lokal hemlöshetsräkning. Samma mätperiod användes som i fjol, det vill säga 25-26 september och svar har inrapporterats från enheterna inom socialtjänstens myndighetsutövning. Utfallet 2017 visar på 81 unika inrapporterade individer (54 män och 27 kvinnor). En ökning har skett av antalet inrapporterade hemlösa och det bedöms inte enbart handla om att fler personer faktiskt är hemlösa utan handlar sannolikt även om att fler av de faktiskt hemlösa har rapporterats in i år.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställa att barn i skolåldern som bor på skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka samt att yngre barn snarast erbjuds undervisning i förskoleklass, förskola eller annan pedagogisk verksamhet.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med hembesöksprogram tillsammans med barn- och mödravården och förskolan.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Anhöriga uppmärksammas och får stöd

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Det finns väl fungerande rutiner och arbetsmetoder för att kunna möta anhörigas behov och underlätta deras vardag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2017-2020 ska implementeras	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsområdets invånare lever ett självständigt liv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Socialtjänsten arbetar förebyggande och främjande med insatser i ett tidigt skede, för att motverka ohälsa och ojämlika förhållanden. Personer med missbruksproblem lever ett liv utan missbruk av alkohol och droger. Personer med funktionsnedsättning klarar sitt dagliga liv, har en hållbar boendesituation och en meningsfull sysselsättning och deltar på lika villkor i samhällets gemenskap.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Kartlägga församlingar och civilsamhällets arbete med barn och unga och deras förutsättningar för samverkan.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Aktiviteten kommer att genomföras under 2018.			

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Nämnden utreder möjligheten att utveckla samarbetet med stadsdelsförvaltningarna i norra innerstaden kring tillsyn av tobak och folköl samt handläggning av serveringstillstånd	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Samarbete med barnrättsorganisationen Maskrosbarn.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet delvis uppfylls. Bedömningen grundas på att en av fyra indikatorer från kommunfullmäktige uppnås och tre uppnås delvis. De underliggande nämndmålen bedöms delvis uppfyllas. Bedömningen grundar sig på att invånarna i stadsdelsområdet upplever att området är mindre tryggt även om den faktiska brottsutsattheten sjunker enligt statistik från polismyndigheten. Även nöjdheten med skötseln av nämndens parker och grönområden sjunker. Den professionella bedömningen i de platskontroller som genomförs visar dock på en likvärdig och hög kvalitet på skötseln av stadsdelsområdets parker.

Normmalms stadsdelsområde är tryggt

Nämnden uppfyller delvis nämndmålet om att Normmalms stadsdelsområde är tryggt. Resultaten från medborgarundersökningen 2017 visar att boende inom Normmalms stadsdelsområde, i jämförelse med staden, fortsatt upplever en hög trygghet. I rapport från ungdomskommissionen 2017 framstår Normmalms stadsdelsområde som ett tryggt och attraktivt område att besöka. Många ungdomar väljer att besöka stadsdelsområdet som beskrivs som lugnt, tryggt och rikt på aktiviteter.

Dock nås inte årsmålet utan förvaltningen ser en fortsatt negativ trend sedan 2014. Även den fördjupade trygghetsmätning som genomförts av socialförvaltningen under 2017 bekräftar den negativa trenden avseende trygghet i både stadsdelsområdet och i staden i stort. Den fördjupade trygghetsmätningen visar att det främst är i klaraområdet som invånare upplever otrygghet. Förvaltningen kan konstatera att det fokus som ligger på samverkan med polisen i klaraområdet är rätt prioriterat.

Stadsdelsförvaltningen och kommunpolisen har under 2017 intensifierat sin samverkan för att minska brottsligheten och öka tryggheten inom stadsdelsområdet. Arbetet har bedrivits inom ramen för samverkansöverenskommelsen som tecknats mellan stadsdelsförvaltningen och lokalpolisområdet 2016 men har även innefattat åtgärder utöver överenskommelsen som trygghetsvandring med pensionärsrådet och möten med vuxenheten om våld i nära relationer och droger. Samverkan har stärkts under året med ett allt större engagemang från civilsamhället och privata aktörer, främst avseende klaraområdet. Såväl sociala som situationella åtgärder har vidtagits i syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten i området. Punktinsatser har genomförts i samverkan med flera förvaltningar och myndigheter och ger då tillfälliga positiva effekter i området.

Förvaltningen har under året vidtagit åtgärder som identifierades i den lokala planen för

arbetet mot våldsbejakande extremism. Medarbetare har deltagit i den stadsövergripande utbildning som arrangerades av stadsledningskontoret och kontakt har tagits med skolor inför en känd manifestation av våldsbejakande högerextremister. I syfte att inte stödja våldsbejakande extremister har förvaltningens riktlinjer för föreningsbidrag uppdaterats och ett arbete har påbörjats med att upprätta rutiner för uthyrning av förvaltningens lokaler.

Vid attentatet på Drottninggatan den 7 april 2017 aktiverades nämndens krisorganisation. Förvaltningens krisinsatser bedömdes, vid utvärdering av den egna förvaltningsledningen, som goda och ändamålsenliga. Förvaltningens förmåga att vid extraordinära händelser utföra sitt uppdrag, hantera kris och utföra psykosocialt omhändertagande bidrar till att uppfylla mål för verksamhetsområdet kring levande och trygga stadsdelar.

Förvaltningen har under 2017 stärkt sin samverkan internt och externt både avseende det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet samt inom krisberedskapsarbetet. Norrmalms trygghets- och säkerhetsråd har vidareutvecklats med nya aktörer som Goda Grannar (Svenska Kyrkan och Stockholmsmoskéen) och stadsbiblioteket. Inom krisberedskap har regelbundna samverkansmöten etablerats med församlingar, Röda Korset, landstinget (S:t Görans akutsjukhus PKL-ledare), polis och räddningstjänst. Krissamverkan med övriga innerstadsstadsdelar har också utvecklats och under året har förvaltningarna enatss kring ett gemensamt vokabulär för psykosocialt omhändertagande. Det goda resultatet av krisinsatserna vid attentatet den 7 april tillskrivs bland annat den löpande samverkan förvaltningen har inom dessa forum.

Under hösten genomförde förvaltningen en trygghetsvandring tillsammans med politiker från stadsdelsnämnden, pensionärsrådet och polisen. Vandringen utgick från förvaltningens dåvarande huvudkontor på Tulegatan och avslutades på Sergels torg. Otrygga platser identifierades på Adolf Fredriks kyrkogata, Drottninggatan, Apelbergsgatan, Gamla Brogatan och Sergels torg. Synpunkterna kring dessa platser gällde främst dålig gatubelysning.

För att öka tryggheten har kompletterande och ny belysning installerats i samband med att markarbeten genomförs i Observatorielundens övre del under året. Kring dammen i Observatorielundens nedre del har även vinterbelysning i form av ljusslingor satts upp i träden för att göra parken trivsammare under den mörka årstiden. Förvaltningen har också deltagit i samordningsmöten kring stadsbibliotekets förnyelse där trygghetshöjande åtgärder planeras kring biblioteket. Under året har även slyröjning utförts på flera platser inom stadsdelsområdet, bland annat i trygghetshöjande syfte, exempelvis i Vanadislundens.

Förvaltningen har under året inlett ett samarbete med Bonnier fastigheter för att tillsammans utreda trygghetsskapande åtgärder och en förbättrad entré till Vasaparken, från Torsgatan, vid Bonniers konsthall.

Parker och grönområden är vackra, välskötta och välkomnande för alla

För att stärka samsynen kring parkskötseln har förvaltningen bjudit in parkentreprenören för stadsdelsområdet till en informationsträff. Syftet är att ge dem en bättre bild av vilka park- och stadsutvecklingsprojekt som är aktuella inom stadsdelsområdet samt skapa en gemensam syn på parkskötseln. Utbildning kring de solcellsdrivna skräpkorgarna samt kring kulturminnesvård med ansvarig person från länsstyrelsen har också genomförts för parkentreprenören.

I tertial ett beviljades klimatinvesteringsmedel för utökad satsning på komprimerande och

solcellsdrivna skräpkorgar och samtliga skräpkorgar i parkerna inom stadsdelsområdet har nu bytts ut till solcellsdrivna. Skräpkorgar för källsortering av glas, papper och övrigt har placerats ut i Observatorielunden, Vasaparken och Vanadislunden.

I syfte att öka samordning och samverkan kring parkdrift och grönplaneringen med andra förvaltningar i staden har förvaltningen deltagit i de stadsgemensamma grupperna för utveckling av stadens digitala kartsystem, en samordningsgrupp för stadsgemensamma parkdriftsfrågor samt i den strategiska samordningsgruppen för gröna frågor.

I syfte att förbättra trädvården och förebygga att träd och grenar faller ner och orsakar skador har en rutinbeskrivning för trädvård samt en mall för trädvårdsplaner tagits fram under året. Framtagande av en trädvårdsplan för Tegnérslunden utifrån mallen pågår. En översyn av snö- och vinterunderhållet för att möjliggöra en mer vinterlevande parker har genomförts under året.

I syfte att öka parkens rekreativvärde och stärka ekosystemtjänsterna har upprustning av Observatorielunden genomförts enligt plan. Markarbeten på Observatoriekullen har pågått under året och kommer att fortsätta under 2018. Bäckfåran i den nedre delen av parken färdigställdes och driftsattes i slutet av juni.

I Enkehusparken har projekteringen för upprustningen genomförts under 2017 och planerad byggstart för upprustningen planeras till april 2018. Målet med förnyelsen är en mer attraktiv, och hållbar parkmiljö för stadsdelsområdets växande befolkning, med plats för aktiviteter och lek samtidigt som växtligheten utvecklas och rofylldhet värnas.

Konstbevakning i Spökparken samt vid planteringar i Bellevueparken har installerats under året, i syfte att skapa hållbara gräsytor och planteringar.

På parkernas dag den 26 augusti fanns förvaltningen på plats i Observatorielunden, och informerade bland annat om *Grönare Stockholm*, som är stadens riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %			80 %	100 %	100 %	2017
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	78 %	78 %	78 %	84 %	86 %	75 %	2017
Analys Andelen invånare inom Norrmalms stadsdelsområde som upplever trygghet i den egna stadsdelen har sjunkit med sex procentenhet sedan 2016. En fortsatt nedgående trend sedan 2014. Även den fördjupade trygghetsenkäten utförd av socialförvaltningen visade på en negativ trend inom såväl stadsdelsområdet som i staden i stort. Förvaltningen har under året intensifierat det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet och ska fortsätta att ytterligare utveckla det lokala trygghets- och säkerhetsarbetet i samverkan med kommunpolisen och andra berörda myndigheter, aktörer och civilsamhället.							
  Stockholmarnas nöjdhet med rent och städ	58 %	54 %	62 %	72 %	72 %	69 %	2017
Analys Den negativa trenden gällande medborgarnas uppfattning om renhållningen följer trenden i staden i stort. Denna indikator fångar medborgarnas uppfattning om renhållning på gatu- och parkmark, stadsdelsnämnden ansvarar för parkmarken och trafikkontoret ansvarar för gatumarken. Förvaltningens egna platskontroller två gånger i veckan under sommaren visade att							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
kvaliteten på renhållningen i stadsdelsområdets parker låg på samma nivå som 2016. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att förbättra renhållningen inom stadsdelsområdet.							
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	67 %	62 %	71 %	74 %	75 %	69 %	2017
Analys Den negativa trenden gällande medborgarnas uppfattning om skötseln av park och grönområden följer trenden i staden i stort. Förvaltningens egna platskontroller under sommaren visade dock att kvaliteten på skötseln av stadsdelsområdets parker låg på samma nivå som 2016.							

Nämndmål:

Norrmalms stadsdelsområde är tryggt

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Invånare och besökare upplever Norrmalms stadsdelsområde som tryggt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel invånare i stadsdelen som känner sig trygga i parker och grönområden	63 %				69 %		2017
Analys Den negativa trenden gällande medborgarnas upplevda trygghet i parker och grönområden följer stadens i stort. En del av resultatet skulle delvis kunna förklaras av händelser under året som stadsdelsnämnden inte har rådighet över, exempelvis terrordådet 7 april.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Brottsförebyggande arbetet ska stärkas för att motverka otrygghet och oro bland äldre.	2017-01-01	2017-12-31	
 En trygghetsvandring genomförs i samarbete med pensionärsrådet med fokus på äldres trygghet.	2017-01-01	2017-12-31	
 Handlungsplan mot våldsbejakande extremism tas fram.	2017-01-01	2017-12-31	
 Trygghetshöjande åtgärder i Observatorielunden genomförs, bland annat genom förbättring av belysning	2017-01-01	2018-01-31	

Nämndmål:

Parker och grönområden är vackra, välskötta och välkomnande för alla

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Skötsel, underhåll och investeringar i parker och grönområden gör att de upplevs som vackra, välskötta och välkomnande för alla.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel invånare i stadsdelen som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och naturområden	73 %				77 %		2017
Analys En förklaring till det försämrade resultatet kan vara den höga byggtakten och därmed inflyttningen till stadsdelsområdet som innebär att parkytan per invånare minskar.							
 Andel invånare i stadsdelen som anser att det finns goda möjligheter till pick-nick, lugn och ro i parker och grönområden	75 %				84 %		2017
Analys En förklaring till det försämrade resultatet kan vara den höga byggtakten och därmed inflyttningen till stadsdelsområdet som innebär att parkytan per invånare minskar.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Framtagande av plan för placering och komplettering av skräpkorgar för källsortering i parker	2017-01-01	2017-12-31	
 Framtagande av slyröjningsplaner för stadsdelsområdets parker och natur	2017-01-01	2017-12-31	
 Förvaltningen utreder om snöröjningen i parkerna kan utökas.	2017-01-01	2017-12-31	
 Utöver sedvanliga kontroller även genomföra fyra parkinspektioner under året med parkdriftentreprenören för att skapa en samsyn kring kvaliteten på parkskötseln.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att indikatorerna från kommunfullmäktige uppfylls. Underliggande nämndmål uppfylls.

Förvaltningen har under året deltagit i stadsbyggnadskontorets, exploateringskontorets och trafikkontorets arbete med utvecklingen av Hagastaden och Cityområdet. Det är prioriterat att i samarbete med Solna få en helhetsplanering av kommunal service så som skola, förskola, idrott och grönytor. Förvaltningen arbetar för att förstärka de befintliga parkerna i områdena kring Hagastaden så att de kan utgöra ett komplement till de grönytor som planeras i Hagastaden. I Projekt City har förvaltningen en viktig roll i att lyfta barnperspektivet och behovet av gröna mötesplatser.

Lägesrapporten för nämndens behov i stadsplanering för Hagastaden (PM Hagastaden) har uppdaterades i samband med att flerårsprogrammet för nämndens verksamhet togs fram.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0	0	tas fram av nämnden	2017
  Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	12			12	12	tas fram av nämnden	2017

Nämndmål:

Invånarnas behov av nämndens verksamheter kommer med tidigt i stadsplaneringen

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Genom tidigt deltagande i stadsplaneringen finns en god tillgång av kommunal service i Norrmalms stadsdelsområde.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel plan- och programremisser som handläggs och bereds till stadsdelsnämnden	100 %			100 %	100 %		VB 2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Planera för och beställa ett nytt vård- och omsorgsboende i utvecklingen av Hagastaden	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Planeringen av ett nytt vård- och omsorgsboende pågår i samverkan med Micasa.			
 Vid planeringen av nybyggnation bevakar nämnden tillsammans med andra berörda nämnder att tillgängligheten beaktas. Detta sker i dialog med funktionshinderrådet.	2015-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att indikatorn från kommunfullmäktige uppnås. De två underliggande nämndmålen bedöms uppnås.

Förvaltningen erbjuder öppen fritidsverksamhet i form av parklek, öppen förskola och fritidsgård som utformas utifrån barn och ungdomars önskemål. Det normkritiska förhållningssättet samt hbtq-perspektivet har stärkts och finns med som en naturlig del i planering och genomförande av verksamhetens aktiviteter.

Förvaltningen arbetar uppsökande i skolor och i parkleken. Det uppsökande arbetet har resulterat i att fler ungdomar känner till och söker sig till verksamheterna. Andelen flickor som besöker fritidsgården är fortfarande lägre än andelen pojkar. Resultat från enkäten Ung livsstil visar att flickor i högre utsträckning besöker kulturskolan, bibliotek, gym och deltar i ideella organisationer. Förvaltningen bedömer att stadsdelsområdets flickor har en aktiv och meningsfull fritid men att de i högre utsträckning deltar i andra aktiviteter än de som anordnas av den öppna fritidsverksamheten.

Ungdomarna ger uttryck för att de känner sig delaktiga i utformningen av verksamheten då deras idéer och förslag blir till verklighet. På fritidsgården har ungdomarna bland annat diskuterat bemötande och faktorer som påverkar deras trivsel. Arbetet har gjort att besökarna tillsammans med personalen tagit fram gårdsregler som exempelvis innebär att rökning inte är tillåten i anslutning till verksamheten.

Den öppna fritidsverksamheten har genom dialog med besökarna fått veta vilka aktiviteter som målgruppen önskar och efterfrågar.

Under året har förvaltningen arbetat med att utveckla parker och grönområden för att öka invånarnas och besökarnas tillgång till en mångfald av fritidsaktiviteter. Ett viktigt arbete har varit att utveckla aktiviteterna i parker och grönområden så att de kan användas året om samt skapa aktiviteter för både pojkar och flickor, kvinnor och män.

Under våren inleddes arbetet med att ta fram ett program för upprustning av Norrbackatäppan, med förbättrade möjligheter till lek, rörelse och rekreation. Två dialoger med parkens besökare och med elever i den närbelägna skolan har genomförts för att få in idéer på parkens nya utformning. Programmet ska tas upp för beslut i nämnden i början av 2018, och byggstart planeras till våren 2019.

Projektering av förnyelse av Enkehusparken har pågått under året och har genomförts i linje med den beslutade programhandlingen. Byggstart planeras till våren 2018.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	84,87 %	85,42 %	84,49 %	79,12 %	79 %	78 %	2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fördela demokratistöd till organisationer som arbetar med lokalt demokratiarbete (1.5)	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Förvaltningen har på grund av vakanta tjänster inte kunnat prioritera arbetet med demokratistöd till lokalt demokratiarbete.			

Nämndmål:

Barn och unga är delaktiga i utformningen av den öppna fritidsverksamheten

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barn och ungdomar deltar i de aktiviteter som anordnas.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
●	Andel av den öppna fritidsverksamhetens aktiviteter som är initierade, planerade och genomförda tillsammans med barn och unga	72,97 %				70 %		2017

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnden ska minst ha en öppen fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Säkerställa att ungdomar tillsammans med personalen har möjlighet att planera och genomföra aktiviteter i den öppna fritidsverksamheten	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Parker och grönområden möjliggör en mångfald av fritidsaktiviteter

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Parkerna är mångfunktionella och erbjuder ett rikt utbud av aktiviteter och anläggningar, som möjliggör ett jämställt nyttjande.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● ♀	Andel invånare som anser att det finns goda möjligheter till spontanidrott i Stockholm, som t.ex. motionsspår, bollplaner och öppna parker.	72 %	66 %	79 %	79 %	70 %		2017
●	Andel parkupprustningar som bidrar till målet om en mångfald av fritidsaktiviteter som möjliggör ett jämställt nyttjande	100 %				100 %		2017
●	Andel parkupprustningar som förlänger säsongen genom att det skapas	100 %				100 %		2017

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
aktiviteter som är attraktiva året om							

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att indikatorn från kommunfullmäktige uppnås. De två underliggande nämndmålen bedöms uppfyllas.

Inventeringen av kulturutbudet inom stadsdelsnämndens verksamheter inom socialtjänstens och äldreomsorgens utförarenheter visar att utbudet är varierat samt att både kvinnor och män deltar i aktiviteterna. Verksamheter inom socialtjänstens utförarenhet erbjuder regelbundet utåtriktade aktiviteter men också till olika arrangemang i hemmiljö eller kortare resor. Fondmedel användes också till den årliga sommarutflykten som är ett erbjudande till brukare från flera av verksamheterna inom enheten. I övrigt erbjuds brukarna i alla verksamheter att delta i både kollektiva och individuella aktiviteter året om.

Kulturen spelar en viktig roll för barn och ungas utveckling. Barn och unga i nämndens verksamheter erbjuds ett varierat utbud av kulturupplevelser och möjlighet till eget skapande. Under året har bland annat besök på teatrar, museer, och bibliotek genomförts. Teateruppsättningar har också bjudits in till förskolorna för att även ge de yngsta barnen möjlighet att ta del av professionella kulturupplevelser. I mötet med stadens kulturutbud har barnen fått prova olika uttrycksformer som bild, sång, musik, drama, rytmik, dans och rörelse. Genom att ta del av olika kulturupplevelser har barnen erövrat nya begrepp, utvecklat sitt språk och det egna kulturskapandet.

Förskolorna har tillsammans med barnen arrangerat Förskolans dag och en ljusinstallation. Ljusinstallationen och Förskolans dag bidrar till att synliggöra barn, ge dem en röst och tillsammans med andra barn ta plats i det offentliga rummet. Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavarna är mindre nöjda jämfört med föregående år gällande frågan om de upplever att förskolan ger barnen möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan. Medarbetarna har reflekterat över resultatet och bedömer att de på ett tydligare sätt behöver kommunicera kulturuppdraget med vårdnadshavarna.

Ett samarbetsprojekt mellan en av nämndens förskolor och en fristående förskola i Rinkeby har ägt rum under året. Syftet med projektet var att skapa möten mellan barn från olika stadsdelar med en kulturupplevelse som gemensam utgångspunkt. Tillsammans med barnen har medarbetarna reflekterat över konst, och konsten som uttryck och kommunikation. Genom att se en utställning, en installation eller en skulptur och berätta vad man själv tycker och tänker har barnen bland annat övat sig i att uttrycka sina tankar och framföra sina åsikter.

Den öppna fritidsverksamheten har erbjudit besökarna kulturupplevelser och kulturskapande aktiviteter. Besökarna har bland annat tagit del av allsång, musikverkstad, öppna förskolans

teater och parklekens snickeri. Besökarna har också haft möjlighet att ta del av midsommarfirande och teaterföreställningen "Gatstenspoesi" som arrangerats i samarbete med Intro Stockholm. Verksamheten har skapat mötesplatser för de boende inom stadsdelsområdet och tillfällen att göra roliga saker tillsammans och känna gemenskap.

Matlagning och dess betydelse inom olika kulturer har varit en återkommande aktivitet vid fritidsgården. Ungdomarna har genom matlagning fått möjlighet att dela med sig av sin kultur och känna stolthet över sitt ursprung. Genom att laga mat och äta tillsammans har ungdomarna givits möjlighet att lära sig om andra kulturer och ingå i ett tryggt sammanhang där man gör något meningsfullt tillsammans.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	80,23 %	78 %	84,7 %		77 %	73 %	2017

Nämndmål:

Barn och unga använder olika uttryckssätt genom eget skapande och i mötet med stadens kulturutbud

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolan och den öppna fritidsverksamheten har miljöer som skapar nyfikenhet och lust till eget kulturskapande. Förskolorna och den öppna fritidsverksamheten nyttjar stadens kulturutbud.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel föräldrar som upplever att sitt barn uppmuntras till att utveckla sin förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former	90 %	88 %	91 %		90 %		2017
 Andel vårdnadshavare som upplever att förskolan ger deras barn möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan	70 %	69 %	72 %		80 %		2017
Analys Förvaltningens analys är att verksamheten på ett tydligare sätt behöver kommunicera kulturuppdraget med vårdnadshavarna.							
 Antal bokningar i KULAN (kulturaktiviteter för barn och unga)	1 247			1 068	1 100 st		2017

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förskolans enheter arrangerar Förskolans dag och Ljusinstallationen	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Inventera kulturkompetens inom förskola och den öppna fritidsverksamheten för att genom ökad samverkan mellan enheter erbjuda barnen fler kulturupplevelser	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Stadsdelsnämnden ska erbjuda barn och unga i förskolan och den öppna fritidsverksamheten minst en professionell kulturupplevelse per termin	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Invånare har tillgång till ett varierat kulturutbud

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden erbjuder öppna mötesplatser och samverkar med det lokala kulturlivet. Enskilda individer äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättningar ska stimuleras till att ta del av kulturella arrangemang och få möjligheter till eget skapande.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Besluta om nya riktlinjer för bidrag till lokala föreningar och organisationer.	2017-01-01	2017-04-30	
✓	Boende på gruppboenden LSS har möjlighet att delta i skapande verkstad på boendet	2017-01-01	2017-12-31	
✓	De öppna mötesplatserna erbjuder ett varierat kulturutbud.	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Stadsdelsnämnden ska inventera kulturutbudet inom äldreomsorgens och socialtjänstens utförarverksamheter	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Träfflokalen Balder erbjuder kulturaktiviteter varje vecka	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Varje månad anordnas kulturgrupp för brukare med boendestöd	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att tre av sex indikatorer från kommunfullmäktige uppfylls och tre uppfylls delvis. Ett av två underliggande nämndmål uppfylls och ett uppfylls delvis.

Brukarundersökningen visar att de äldres totala nöjdhet med vård- och omsorgsboenden och hemtjänst är hög och i linje med kommunfullmäktiges mål. De personer som deltar i dagverksamheterna och de öppna träffpunkterna uppvisar en fortsatt hög nöjdhet.

Kommunfullmäktiges mål om att de äldre ska få påverka hur hjälpen utförs uppfylls inte. En

hög andel äldre med hemtjänst, 87 procent, upplever dock att "personalen tar hänsyn till åsikter och önskemål". Enligt beställarenhetens enkät instämmer 87 procent i att "biståndshandläggaren har lyssnat på mig och jag har varit delaktig i utredningen". Både hemtjänst och vård- omsorgsboendet i kommunal regi behöver förbättra informationen om tillfälliga förändringar i insatsens utförande till de äldre.

Förvaltningens verksamhetsuppföljning på vård- och omsorgsboendet i kommunal regi visar att de rutiner som upprättats inte alltid efterföljs. Detta gäller främst aktiviteter, utomhusvistelse och dokumentation. Nämnden uppnår målet om utomhusvistelse på övergripande nivå. Enligt förvaltningens verksamhetsuppföljningar behöver flera enskilda boenden dock förbättra utomhusvistelsen för de äldre.

I enlighet med kommunfullmäktiges budget har vård- och omsorgsboendet i kommunal regi arbetat med måltidens betydelse. Socialstyrelsens brukarundersökning visar ett varierat resultat där enskilda boenden uppnår kommunfullmäktiges mål medan andra hamnar under. Medarbetarna på vård- och omsorgsboenden i kommunal regi har genomgått en utbildning i mat och måltidsmiljöns betydelse. På vård- och omsorgsboendet i kommunal regi upplever 17 av 30 äldre att stämningen är "ganska bra" under måltiderna. Fem personer tycker att maten är "ganska dålig"/"mycket dålig".

Hemtjänsten i kommunal regi, vård- och omsorgsboendet i kommunal regi samt servicehuset har ingått i projektet "Tidiga nyttor". De äldre har fått prova att handla mat på nätet, använda sig av VR-glasögon och andra internetbaserade aktiviteter så som att titta på youtube och spela onlinespel.

Aktivitetscentra

Förvaltningen har startat upp ett aktivitetscenter på Vädurens trygghetsboende. I ett tidigt skede etablerade förvaltningen ett samarbete med Vädurens "trivselsråd". Förvaltningen och Micasa har genomfört ett gemensamt informationsmöte för de boende på Väduren. I oktober startades aktiviteter i mindre skala upp i avvaktan på planerad ombyggnation av lokalen. Aktiviteterna leds av en medarbetare från hemtjänsten i kommunal regi. En styrgrupp för utveckling av verksamheten har tillsatts och arbetet med att planera för aktivitetscentrets organisatoriska tillhörighet pågår. En utmaning framöver är att nå ut till en bredare målgrupp samt att organisera aktiviteterna utifrån behov och önskemål. Varje aktivitet har besökts av fler än 20 av de boende på Vädurens seniorboende.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	64 %				74 %	71 %	2017
Analys Tre av fem vård- och omsorgsboenden uppnår kommunfullmäktiges mål. För vård- och omsorgsboendet i kommunal regi utgör detta ett förbättringsområde.							
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	80 %				86 %	84 %	2017
Analys En hög andel av de äldre på den kommunala hemtjänsten upplever att personalen tar hänsyn till åsikter och önskemål om							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
hur hjälpen ska utföras. Detta utgör ett förbättringsområde för vård- och omsorgsboendena.							
  Andel personer som får en daglig utevistelse - vård- och omsorgsboende	61 %				56 %	55 %	2017
  Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen	86 %				85 %	83 %	2017
  Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen	87 %				84 %	84 %	2017
  Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	11,6				10	Max 10 personer	2017
Analys Kontinuitet utgör ett förbättringsområde enligt tidigare års resultat. Äldreförvaltningen kommer ställa kärpta krav på kontinuitet i de nya avtalen för hemtjänst som börjar gälla 1 december.							

Nämndmål:

Äldre har en individuellt anpassad vård och omsorg av god kvalitet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Äldre är nöjda och kan påverka hur omsorgsinsatserna utförs. Kvinnor och män har likvärdig omsorg utifrån individuella behov.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Hemtjänst: Andel brukare som sammantaget är nöjd med hemtjänsten.	85				85 %		2017
 Vård och omsorgsboende: Andel brukare där dokumenterad ADL-bedömning är utförd.	90				90 %		2017
 Vård och omsorgsboende: Andel brukare som sammantaget är nöjd med äldreboende.	84				80 %		2017
 Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som upplever att de kan påverka vid vilka tider insatserna utförs.	55				62 %		2017
Analys En hög andel äldre upplever att hänsyn tas till deras önskemål, men att de inte kan påverka vid vilka tider insatserna utförs. En analys är att bemötandet i den vardagliga kontakten fungerar men att schemalaggningen behöver förbättras.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen utvecklar arbetet med måltider och aktiviteter för de äldre inom vård- och omsorgsboendet i egen regi.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden deltar i en upphandling av Sabbatsbergssbyns vård- och omsorgsboende och nämnden lägger ett egenregianbud.	2017-01-01	2017-06-30	
✓ Stadsdelsnämnden ska med stöd av äldrenämnden möjliggöra regelbunden utevistelse för äldre som bor på vård och omsorgsboende.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Vård- och omsorgsboendena arbetar med utevistelse. Nämnden har dock inte påbörjat ett samarbete med äldrenämnden i frågan.			
✓ Äldre erbjuds utökad tid med kontaktperson och individuella aktiviteter utvecklas inom vård- och omsorgsboendet i egen regi.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Äldre är trygga

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Äldre är trygga i sitt boende och med de insatser som ges inom äldreomsorgens verksamheter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Hemtjänst: Andel brukare som upplever att de är informerade om tillfälliga förändringar i deras omsorg	65				71 %		2017
Analys Nämndens mål nås inte men nämndens resultat är i linje med staden. Detta utgör ett förbättringsområde för hemtjänstföretagen.							
◆ Hemtjänst: Andel brukare som vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål	64				65 %		2017
Analys Det finns en rutin gällande synpunkter och klagomål som de äldre och anhöriga får information om vid bland annat inflyttning. Denna rutin behöver förankras bättre, enligt resultatet från brukarundersökningen.							
◆ Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som upplever att de är informerade om tillfälliga förändringar i deras omsorg.	48				50 %		2017
Analys Nämndens mål nås inte men är i linje med staden.							
■ Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål	48				65 %		2017
Analys							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Det finns en rutin gällande synpunkter och klagomål som de boende och anhöriga får information om vid bland annat inflyttning. Denna rutin behöver förankras bättre, enligt resultatet från brukarundersökningen.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla biståndshandläggare ska gå grundutbildning om våld i nära relation.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden följer stadens arbete med utveckling av nya boendeformer, såsom trygghetsboende med aktivitetscentra.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden ska genom utbildningssatsningar höja kompetensen hos hemtjänstpersonal om våld i nära relationer.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden ska samarbeta med äldre- och våldsnämnden för att fortsatt utveckla hemtjänsten i enlighet med KF:s beslut 2016.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden ska utöka utbudet av aktiviteter på sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Ett systematiskt arbete med att minska energianvändningen i verksamheterna pågår och förvaltningen ser ingen markant ökning av kostnaden för el.

Under 2016 påbörjades arbetet med att ta fram underhållsplaner för förskolornas lokaler i syfte att hitta möjligheter till energieffektiviseringar. Under 2017 har åtgärder för minskad energiförbrukning fortsatt med byte av vitvaror och byte av äldre belysning till LED-armaturer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Köpt energi (GWh)	3,5 GWh			2,6 GWh	2,6 GWh	1835 GWh	2017
Analys Det energiförbrukningsunderlag som stadsdelsförvaltningen fått ta del av visar en elförbrukning på 3,5 GWh vilken är en ökning av elförbrukningen med 47 procent sedan 2015. Stadsdelsnämnden har sedan 2015 minskat sin lokalyta samt arbetat med åtgärder för att minska elförbrukningen. Kostnaden för el har ökat med sju procent jämfört med 2015. Förvaltningen bedömer att underlaget för den faktiska elförbrukningen behöver granskas under 2018.							

Nämndmål:

Nämndens lokaler är energieffektiva

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämndens energiförbrukning minskar.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
	Andel av åtgärdade energieffektiviseringar utifrån nämndens förskolelokaler underhållsplaner.	50 %			73,53 %	50 %		2017

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Stadsdelsnämnden åtgärdar upprättade underhållsplaner för nämndens förskolelokaler som innehåller förslag till åtgärder för energieffektivisering.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Förvaltningen minskar utsläppen av växthusgaser genom att följa förvaltningens resepolicy och genom att vid upphandling ställa miljökrav på entreprenörens maskinpark. En miljörevision av driftentreprenörens maskinpark genomfördes under hösten och samtliga maskiner klarade stadens miljökrav.

Avtalet kring förvaltningens två elbilar gick ut under året och i samband med detta avvecklades en bil. Nytt avtal enligt stadens miljöbilsupphandling tecknades och avser en miljöbil som drivs med biogas.

Nämndmål:

Transporter inom nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Genomförande av miljörevision av parkentreprenörens maskinpark	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Förvaltningen har under året arbetat med att anpassa stadsdelsområdets parker till nya klimatförutsättningar och åtgärder för att bidra till en biologisk mångfald har genomförts. Projektering för förnyelsen av Enkehusparken har pågått under året. Upprustningen innebär bland annat plantering av fruktträd vilket kommer att bidra till förbättrade förutsättningar för insekter och på så sätt för en ökad biologisk mångfald.

Förvaltningen har under året deltagit i ett av stadens pilotprojekt för omhändertagande av skyfall, med fallstudie vid Rådmansgatans tunnelbanestation, som har letts av stadsledningskontoret och trafikkontoret. Förvaltningen har också deltagit i den stadsövergripande styrgruppen för god vattenstatus och i arbetet med att ta fram ett lokalt åtgärdsprogram för Brunnsviken för att den ska kunna nå god ekologisk och kemisk status.

I samband med stadsutvecklingen av Hagastaden har förvaltningen under året arbetat tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret samt trafikkontoret för att de ekologiska sambanden ska stärkas. I Hagastaden påbörjas under våren arbetet med detaljplan två och förvaltningen har deltagit i en särskild workshop med fokus på de allmänna ytorna, bland annat när det gäller ekologi, dagvatten, buller och luft.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten AB och stadsdelsnämnderna Skärholmen och Norrmalm initiera och genomföra pilotprojekt för yttlig dagvattenhantering som också tillför mervärden för stadsmiljön som ökar attraktivitet, upplevd trygghet och social hållbarhet.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Strategier för dagvattenhantering, skötsel som prioriterar biologisk mångfald och stadsodling gör att parker och grönområden är anpassade till nya klimatförändringar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Sköta Bellevueparkens strandlinje mot Brunnsviken så att både rekreation och biologisk mångfald främjas	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Utredda möjligheten till ökat lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i varje parkupprustningsprojekt	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls.

Vår delaktighet i naturens kretslopp

Förvaltningen arbetar för att barn och unga får kunskap om sin delaktighet i naturens kretslopp och ökad förståelse för hur de kan bidra till en hållbar miljö. Inom förskolan används bland annat återvinningsmaterial i det skapande arbetet och miljöstationer besöks tillsammans med barnen. Medarbetarna ser en ökad lust och nyfikenhet hos barnen gällande att använda digitala verktyg i sitt utforskande. Barnen har till exempel med hjälp av USB-mikroskop och rörliga webbkameror närmat sig sin omvärld för att göra den mer begriplig. Genom observation, pedagogisk dokumentation och reflektion tillsammans med barnen kan medarbetarna se att barnen utvecklar en förståelse för naturvetenskapliga fenomen, hållbar utveckling och ett ansvarstagande kring miljö och material.

Miljösmarta skräpkorgar

Nämnden har under 2017 fortsatt sin satsning på miljösmarta skräpkorgar och har beviljats klimatinvesteringsmedel för 38 nya skräpkorgar. Nu har sammanlagt 124 nya skräpkorgar placerats ut och samtliga skräpkorgar inom stadsdelsområdets parker har bytts ut mot nya.

Den nya renhållningsstrategin för att hantera de snabbt växande skräpmängderna i stadsdelsområdets parkmiljöer innebär en 70-procentig minskning av antalet miljöbelastande transporter i parkerna, minskade nedskräpningsproblem då 60 procent mindre tid läggs på att handplocka skräp i parkerna. Förvaltningens arbete med den nya renhållningsstrategin har nominerats till två priser under året, Götapriset till insatser som utvecklar offentlig verksamhet och som delas ut på Kvalitetsmässan i Göteborg varje år, samt på CIO Awards där, nämnden var nominerad till årets hållbara projekt 2017.

Nytt huvudkontor och återbruk

Under hösten flyttade förvaltningen huvudkontoret till Sankt Eriksgatan 117. I den nya kontorslokalen finns förutsättningar för nya arbetssätt och lokalen har utrustats för att stödja verksamheternas funktioner och främja önskade arbetssätt. I processen med att utrusta kontorslokalerna har förvaltningen arbetat med återvinning och återbruk. Ungefär hälften av inventarierna återanvänds inom förvaltningen, framförallt i det nya huvudkontoret. Övriga inventarier har erbjudits övriga verksamheter inom Stockholm stad på stadens bytestjänst Stocket. Ungefär 10 procent av inventarierna var så slitna eller opraktiska att förvaltningen inte kunde hitta intressenter.

Nämndmål:

Invånarna har förutsättningar att välja en miljövänlig livsstil

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Miljögifter i nämndens verksamheter, där barn och unga vistas är kartlagda. Andelen ekologiska livsmedel i verksamheterna har ökat. Skräphanteringen i parkerna är miljösmart. Barnen har kunskap om ekologisk hållbarhet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel vårdnadshavare som upplever att deras barn uppmuntras till att utveckla sin förståelse för hållbar utveckling	82 %	80 %	84 %		70 %		2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Miljösmarta skräpkorgar och källsorteringskärl placeras ut på fler platser i parkerna.	2017-01-01	2017-12-31	
 Nämndens verksamheter arbetar för att minimera sitt matsvinn samt där det uppkommer förpackningar möjliggöra för sortering.	2017-01-01	2017-12-31	
 Två förskolor deltar i Skolverkets utmärkelse Skola för hållbar utveckling.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys En förskola deltog.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls.

Giffri inomhusmiljö

Förvaltningen medverkar till att barnen i förskolan tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. En viktig del i strävan efter att erbjuda en hållbar verksamhet är att reducera påverkan från miljögifter, särskilt i den verksamhet som riktar sig till barn och unga. Utifrån kemikaliecentrums kartläggningsverktyg har förskolorna och den öppna fritidsverksamheten kontrollerat och tagit bort vissa inventarier och förbrukningsmaterial. Bland annat har vilomadrasser i PVC samt plasttallrikar bytts ut och ersatts med klimatsmarta alternativ. Den ökade kunskapen hos medarbetarna har gett barn och unga möjlighet att vistas i en mer hälsosam miljö.

Hållbara matvanor

Hållbara matvanor och livsmedelsval är viktiga ur miljö- och klimatsynpunkt. Vad vi äter påverkar i hög grad både hälsa och miljö, det är viktigt att forma bra och hållbara matvanor hos barn i tidig ålder. Under året har förskolans måltidspersonal genomgått en stadsdelsgemensam utbildning för att öka kompetensen kring klimatsmart mat. Syftet med utbildningen var ökad ekologisk och vegetarisk mat på förskolorna. Genom att

säsongsanpassa valet av råvaror, öka andelen vegetabilier i maten samt reducera matsvinnet minskas matens miljöpåverkan. Genom de kompetenshöjande insatserna har barnen erbjudits förutsättningar för en bättre hälsa i framtiden.

Giftrik lekplats

För att avlägsna däckgungor gjorda på bildäck, som kan innehålla giftiga ämnen, har samtliga gamla däckgungor på lekplatser inom stadsdelsområdet bytts ut under året. Förvaltningen har även deltagit i en utbildning för att få kunskap om hur byggvarubedömningen (BVB) ska användas. Byggvarubedömningen är dock framtagna och anpassad för husbyggnadsentreprenader. När det gäller markentreprenader är byggvarubedömningen ännu inte tillräckligt utvecklad för att kunna tillämpas.

Förvaltningen har deltagit på Kemikaliecentrums föreläsningar och utbildning om mikroplaster, konstgräs och gummi samt inkommit med synpunkter och förslag i Kemikaliecentrums övergripande arbete kring mikroplaster.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %			100 %	100 %	95%	2017
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförbara system	100 %				0 %	75%	2017
Analys Byggvarubedömningen är framtagna och anpassad för husbyggnadsentreprenader. När det gäller markentreprenader är byggvarubedömningen ännu inte tillräckligt utvecklad för att kunna tillämpas där.							
  Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	43,03			42,21	50 %	40%	2017

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är giftrika

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Miljögifter i nämndens verksamheter där barn och unga vistas ska minska. Miljöfarliga material är ersatta med miljösmarta alternativ.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Chefer och miljöombud inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten deltar i kemikaliecentrums utbildningar	2017-01-01	2017-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Medarbetare inom förskolan som inte genomgått kemikaliecentrums webbutbildning deltar under året	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att det arbete som genomförts bidrar till att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis under året

Förvaltningen strävar efter att ha en god inomhusmiljö i sina lokaler. Fokus har legat på att förbättra inomhusmiljön i de förskolor som har fått anmärkningar av miljöförvaltningen på buller i sina lokaler.

Skyddsronder genomförs årligen i syfte att kontrollera att inomhusmiljön i förskolornas lokaler är sund. Förvaltningen har under året samarbetat med fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar för att arbeta fram ett bra inomhusklimat, bland annat avseende temperatur och ventilationsflöden inom förskolornas lokaler.

Förvaltningen bevakar i samarbete med fastighetsägare att riskfaktorer i verksamhetslokalernas inomhusmiljö undanröjs. När åtgärder vidtas för att förbättra inomhusmiljön bevakas att tekniska lösningar som bidrar både till en bättre inomhusmiljö och lägre eller lika energianvändning används. En dialog förs löpande med samtliga fastighetsägare i syfte att säkerställa att verksamhetslokalerna är tillgänglighetsanpassade. Exempel på åtgärder är att se till att ramper och trösklar är korrekt utförda, dörröppningsautomatik är rätt placerad samt att det finns kontrasterande färg på första och sista trappsteg i trappor.

Nämndmål:

Nämndens verksamhetslokaler har en god inomhusmiljö.

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Förbättrad inomhusmiljö i nämndens verksamhetslokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden genomför åtgärder utifrån miljöförvaltningens tillsynsrapporter inom tillsynsprojekt Buller i förskolan.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att nämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet i regionen inom områdena förskola, socialtjänst, äldreomsorg och administration. Syftet är att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning. I första hand riktar sig detta mål till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden har därför inte formulerat några egna nämndmål.

Förvaltningen samarbetar med socialhögskolan och arbetar kontinuerligt med att ta emot elever och studenter för praktik. Förvaltningen tar även emot studenter från förskoleprogrammet. Förvaltningen samarbetar med Stockholms universitet för utbildning av handledare i förskolan. Fler handledare ökar förutsättningarna för att ta emot studenter i samband med deras verksamhetsförlagda utbildning.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att nämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål. Förvaltningen har en fortlöpande dialog och ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer och sammanslutningar som på olika sätt kommer i kontakt med medborgare och verksamheter inom stadsdelsområdet. I förvaltningens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samverkar förvaltningen med City i samverkan i ett antal forum. Samverkan sker även med berörda fastighetsägare till exempel med fastighetsägargruppen för Hötorg city.

Nämndmål:

Nämnden har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämnden har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att de sju indikatorerna från kommunfullmäktige uppnås. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

Antalet bidragshushåll inom stadsdelsområdet har minskat från 128 till 121. Minskningen av antalet bidragshushåll medför lägre kostnader för utbetalt försörjningsstöd, vilket följer mönstret för staden i övrigt när det gäller minskningen av antal hushåll och kostnader för försörjningsstöd. Ärendeminskningen har lett till att handläggarna har arbetat mer med fokus på motivationsarbete och uppföljning. Antalet barnfamiljer med ekonomiskt bistånd har dock ökat. En förklaring till ökningen är de nyanlända som togs emot under året, vilket även bedöms förklara att minskningen av antal hushåll i snitt är mindre inom Norrmalms stadsdelsområde än inom stadsdelsområdena Östermalm och Kungsholmen.

Under året har ett arbete skett med att implementera barnperspektivet vid handläggning av försörjningsstöd. FN:s barnkonvention ligger till grund för de barnkonsekvensanalyser som genomförs i beslut där barn påverkas. Implementering har skett genom att en lokal barnperspektivgrupp har utsetts som aktivt utbildat och stöttat medarbetare i att upprätta barnkonsekvensanalyser och bedömningar i ärenden. Ett lokalt anpassat stödmaterial och mallar för dokumentation och beslut har tagits fram. Barnperspektivet är implementerat och barn beaktas särskilt i arbetet med ekonomiskt bistånd. Barns behov synliggörs och dokumenteras.

För att öka ungdomars erfarenhet av stadens olika verksamheter och stadsdelsområden har förvaltningen haft ett utbyte med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning gällande sommarjobbare. Det har varit uppskattat och utbytet kommer att ske även 2018.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,23 %	0,29 %	0,24 %	0,27 %	0,3 %	1,7 %	VB 2017
● Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,16 %	0,18 %	0,15 %	0,19 %	0,2 %	1,1 %	VB 2017
● Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	7 st	3 st	4 st	5 st	7 st	850 st	VB 2017
● Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	22 st	5 st	17 st	14 st	15 st	500 st	VB 2017
● Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	220			197	200 st	8 500 st	2017

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	36			38	10 st	900 st	VB 2017
Analys Beräkningen inför 2017 års mål lades för lågt och är felaktig. I verksamhetsplan 2018 har det rättats till och målet för 2018 är 40 stycken.							
   Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	183 st	85 st	98 st	176 st	150 st	8 500 st	2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Invånarna klarar sin egen försörjning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Invånarna lever ett självständigt liv och klarar sin egen försörjning. Antal hushåll i behov av ekonomiskt bistånd minskar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

 Uppfylls helt

Analys

I första hand riktar sig detta mål till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden har därför inte formulerat några egna nämndmål. Förvaltningen bedömer att nämnden bidrar till måluppfyllelsen. Samverkan med utbildningsnämnden sker inom ramen för det förebyggande arbetet som inbegriper socialtjänst, förskola, fritid och polis.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Stadsdelsnämndens ekonomi visar ett positivt resultat 2017, är långsiktigt hållbar och befintliga resurser används så att invånarna får största möjliga nytta för skattepengarna. En

förutsättning för stabilitet och kvalitet i verksamheterna är budgethållning. En budget i balans skapar trygghet och kontinuitet. Stadsdelsnämndens verksamhet följs upp och anpassas kontinuerligt så att den ryms inom fastställd budgetram. Nämnden har budgetöverskridanden inom äldre- och socialtjänstavdelningen. Det finns framtagna åtgärdsplaner som ska ge större effekt under kommande år. Resultatdialog har hållits regelbundet där fokus varit en ekonomi i balans. Nya arbetssätt och rutiner har tagits fram för att komma till rätta med obalansen.

Huvudkontoret inom Norrmalms stadsdelsförvaltning har flyttat till nya lokaler och sitter numera i kontorslandskap på Sankt Eriksgatan. Flytten gjordes dels för att få ner kostnaderna och dels för att hyresavtalet på Tulegatan skulle omförhandlas vilket skulle gett högre hyreskostnader.

Nämndens budgetuppföljning rapporteras regelbundet till kommunstyrelsen. Under året har sju månadsrapporter och två tertiärrapporter varav ett tertiärbokslut förelagts nämnden. Inför rapporttillfällen hålls uppföljningsmöten med samtliga enhetschefer med budgetansvar, respektive avdelningschef, controller och ekonomichef. Fokus under dessa möten har varit kostnadskontroll, prognossäkerhet och lärande enhetschefer emellan.

Parkmiljö

En utredning kring möjligheten att driva parkskötseln i egen regi har genomförts under året. Nämnden godkände förvaltningens redovisning av utredningen under hösten och gav förvaltningen i uppdrag att vidare utreda egen regi av en del av parkskötseln, som omfattar landskapsvård samt mindre, löpande, underhålls- och skötselåtgärder, och återkomma till nämnden med ett beslutsunderlag för denna verksamhet.

Det digitala förnyelseprojektet Effektivare uppföljning av parkskötselentreprenaden som initierats av förvaltningen blev prioriterat av stadens digitala råd 2017. Projektet omfattar stadsdelsförvaltningar och trafikkontoret. Projektet har beviljats medel om 3 mnkr och arbetet ska genomföras under 2018.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,59 %			98,82 %	100 %	100 %	VB 2017
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,8 %			99 %	100 %	100 %	VB 2017
  Nämndens prognossäkerhet T2	0 %			0 %	+/- 1 %	+/- 1 %	2017

Nämndmål:

Nämndens resurser förvaltas och används väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämnden har en budget i balans.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	1			1	1		VB 2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen fortsätter att utveckla uppföljningen av nämndens verksamheter, med fokus på resultat och effekter för målgruppen.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

Det finns belägg för att parkytornas storlek och mångfunktionalitet har betydelse för ett jämställt nyttjande. Forskning visar bland annat att flickor blir mer stillastående än pojkar när frihetillgången är liten. Förvaltningen bevakar därför att parktillgången blir så stor som möjligt och att mångfunktionella ytor planeras vid upprustning av befintliga parker och vid utvecklingen av nya parker.

Förvaltningen har under året använt metoden "Method-kit", som är ett verktyg för att diskutera, planera och utvärdera jämställda offentliga platser, i en avdelningsgemensam workshop för att tillsammans analysera förutsättningarna i Norrbackatäppan inför kommande förnyelse. Analysen gav kunskap kring vad man behöver tänka på vid planering av en jämställd offentlig plats och denna kunskap har förvaltningen med sig inför kommande projekt.

En särskild checklista har tagits fram och testats på en investeringsbudget för att kunna analysera hur medel fördelas ur ett jämställdhetsperspektiv. Checklistan består av olika områden, exempelvis målgrupp och trygghet/säkerhet, med frågor som ställs inför de projekt som genomförs för att analysera om arbetet bidrar till att en mer jämställd offentlig plats.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska etablera rutiner för jämställdhetsanalyser i enlighet med programmet för ett jämställt Stockholm	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Arbetet har påbörjats och det kommer att fortsätta under 2018.			

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är jämställdhetsintegrerade

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Bemötande, service och resursfördelning utformas på ett likvärdigt sätt för kvinnor, män, flickor och pojkar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel enheter som har påbörjat arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina uppföljningar och analyser.					100 %		2017
Analys Uppföljning av enheternas arbete har inte genomförts under 2017. Arbetet med jämställdhetsanalyser kommer att fortsätta under 2018.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ett nätverk för jämställdhetsintegrering utgör ett internt stöd till verksamheterna och träffas regelbundet för att utbyta erfarenheter och sprida goda exempel.	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Nätverket har på grund av vakant nyckelperson inte berivits under 2017 men kommer att aktualiseras igen under 2018.			
 I samarbete med övriga förvaltningar ta fram arbetssätt för jämställdhetsanalyser i tjänsteutlåtanden där detta är relevant.	2017-01-01	2017-12-31	
 Inventering, kartläggning och analys utifrån ett jämställdhetsperspektiv genomförs på samtliga enheter i syfte att kartlägga eventuella systematiska könsskillnader.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet delvis uppfylls. Bedömningen grundas på att en av fem indikatorer från kommunfullmäktige uppfylls, två uppfylls delvis och två uppfylls ej. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

Långt och hållbart arbetsliv

Nämnden har höga mål när det gäller att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Medarbetarenkäten som genomfördes i början av 2017 utgör en grund för resultaten på tre av indikatorerna. Nämnden har inte fullt ut nått årsmålen på två av dessa. I jämförelse med staden som helhet har nämnden bättre resultat på medarbetarenkätens samtliga frågor gällande styrning. Det gäller även resultatet på frågor kopplat till ledarskap. Inom dessa områden har

nämnden förbättrat sig jämfört med samma mätning 2015. Alla enheter har arbetat med resultatet på medarbetarenkäten, bjudit in till dialog och arbetat med de områden som bedömts mest angelägna att utveckla.

Förvaltningen har under året fortsatt att arbeta med den lokala handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Mätning av arbetsbelastning, introduktion för nyanställda och administrativt stöd till handläggare och chefer har valts ut som prioriterade områden. Resultaten gällande arbetsbelastningen visar i slutet av året att 87 procent av handläggarna upplever att de har en bra arbetssituation. I stadens halvtidsuppföljning av arbetssituationen framkommer att Norrmalms stadsdelsförvaltning är en av fyra stadsdelsförvaltningar som har högst andel positiva svar gällande arbetsbelastningen. Arbetet med introduktion av nyanställda kommer fortsätta under 2018 för att kunna ge ett förberett, genomtänkt och välkomnande mottagande av nya medarbetare.

Förvaltningen arbetar för delaktighet, förtydligande av ansvarsområden och användande av resurser på ett effektivt sätt. Förvaltningen arbetar i enlighet med intentionerna i samverkansavtalet där samverkan och dialog har stor betydelse. Några enheter har sett över hur arbetsplatsträffarna organiseras för att öka förutsättningarna till en bra dialog. Andra åtgärder har varit att se över scheman, vikariehantering och tidsbegränsade anställningar. Antalet AVA-anställningar har mer än halverats under året.

För att stärka förvaltningens chefer i att vara tydliga och kommunikativa ledare genomfördes en heldagsutbildning i förändringskommunikation under våren. Under hösten fick cheferna möjlighet att öka sin kompetens i att hålla svåra samtal.

Förvaltningen har bedrivit ett hälsofrämjande arbete där samtliga aktiviteter i friskvårdsplanen för 2017 genomförts.

I arbetet med att organisera för ett närvarande ledarskap har till exempel hemtjänsten blivit en egen enhet med enhetschef och biträdande enhetschef.

Sjukfrånvaro

Förvaltningen har under året arbetat med månadsvisa strukturerade uppföljningsrutiner när det gäller sjukfrånvaron med målsättningen att få ökad kunskap, hitta rätt åtgärder och på så sätt sänka sjukfrånvaron. Arbetet avspeglar sig inte i resultatet vid mätning av sjukfrånvaron i procent. Den totala sjukfrånvaron är 7,7 procent, vilket är marginellt bättre jämfört med 2016. Korttidssjukfrånvaron är 2,9 procent vilket är liten försämring jämfört med 2016. Målsättningen att sänka sjukfrånvaron till 6 procent vilket är ett fortsatt prioriterat område inför 2018.

Kompetensförsörjning

Under det senaste året har 132 personer lämnat sin tillsvidareanställning på egen begäran. Det är en minskning jämfört med föregående år med cirka 12 procent och motsvarar en personalomsättning på 17 procent av det totala antalet anställda. När det gäller förskollärare, socialsekreterare, biståndshandläggare och barnskötare finns en konkurrens om arbetskraften, vilket innebär att rekryteringsarbete har upptagit en stor del av chefernas tid under året.

Personalpolicyn

Förvaltningen har under året arbetat med att på arbetsplatsträffar (APT) reflektera över vad

stadens personalpolicy betyder för dem i deras verksamhet. Förvaltningen tar upp personalpolicyn på introduktionen för nyanställda samt på chefsmöten. Syftet är att inkludera personalpolicyn på ett naturligt och självklart sätt samt att policyn utgör ett underlag för reflektion och dialog i arbetslagen.

Lika rättigheter och möjligheter

Under året har förvaltningen, för att motverka diskriminering, följt stadens modell med kompetensbaserad rekrytering. För att kunna förena arbete och föräldraskap ser förvaltningen till att inte lägga möten för tidigt eller för sent på dagen och föräldralediga, sjukskrivna och tjänstlediga ges möjlighet till att ta del av till exempel protokoll från arbetsplatsträffar. Förvaltningen gör varje år en lönekartläggning för att identifiera och rätta till eventuella osakliga löneskillnader. Inga osakliga löneskillnader fanns 2017. Förvaltningen eftersträvar att tillmötesgå medarbetares önskemål om ledighet av kulturella och religiösa skäl. Verksamheterna har under året haft dialog om kränkande särbehandling. I förvaltningens rutiner framgår vart medarbetarna ska vända sig om de upplever kränkande särbehandlingar, trakasserier, sexuella trakasserier eller diskriminering. I rutinen framgår också vad som händer med anmälan och vilket stöd medarbetarna kan få.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	80	78	80		83	83	2017
Analys Förvaltningens mål för medskapandeindex 2017 var att öka med tre enheter, från 80 till 83. Resultatet för 2017 landade på samma nivå som 2015 (80), vilket innebär att målet inte uppfylldes. Stockholm stad som helhet hamnade på samma index som Norrmalm (80).							
  Index Bra arbetsgivare	76				78	83	2017
Analys Index Bra arbetsgivare består av tre delindex; Jämställdhet, Attraktiv arbetsgivare och Rekommendera arbetsplats. Sammantaget uppnådde förvaltningen inte uppsatt mål (78). Jämfört med föregående mätning var det en minskning med -1 indexpunkter istället för målsättningen med motsvarande ökning. Av samtliga delindex återfinns en positiv förändring för Rekommendera arbetsplats med en ökning på två indexpunkter. Övriga två delindex har minskat. Förvaltningen hamnar förhållandevis lågt på Jämställdhet. Det beror till stor del på att förvaltningen är en kvinnodominerad arbetsplats. Höga poäng ges för jämställdhet där inga skillnader finns mellan kvinnor och män. Det är inte positivt att resultaten är till kvinnors fördel.							
  Index Psykosocial arbetsmiljö	79				78	fastställs 2017	2017
  Sjukfrånvaro	7,7 %	6,4 %	8 %	7,8 %	6 %	tas fram av nämnden	VB 2017
Analys Nivån för sjukfrånvaron är i stort sett oförändrad under året, med en liten förbättring med 0,1 procentenheter. Arbetet med att sänka sjukfrånvaron är ett fortsatt prioriterat område.							
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,9 %	3 %	2,8 %	2,7 %	2,2 %	tas fram av nämnden	VB 2017
Analys Under året har fokus för sjukfrånvarouppföljningen utökats till att även inkludera antal medarbetare med återkommande							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
korttidssjukfrånvaro vilket skapat ett bättre underlag för diskussion och analys. Då arbetet inte avspeglar sig inte i en minskad nivå kommer arbetssättet fortsätta utvecklas under 2018 med målsättning att successivt sänka nivån.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år. Kommunstyrelsen ska utifrån nämndernas underlag tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, med särskilt fokus på välfärdsyrken.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Plan är framtagen och finns som bilaga till nämndens verksamhetsplan.			
  Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna kartlägga aktuella utbildningsnivåer bland anställda inom LSS-verksamheter.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Arbetet har inte påbörjats under 2017.			
  Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet med att skapa trygga anställningar och goda arbetsvillkor genom att minimera användningen av allmänna visstidsanställningar i yrkeskategorier där denna anställningsform är frekvent.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Arbetet med att minska antalet AVA-anställningar har givit resultat i form av en dryg halvering av antalet AVA-anställningar vid förvaltningen.			

Nämndmål:

Nämnden är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämnden är en bra arbetsgivare som attraherar, rekryterar, behåller och kompetensutvecklar sina medarbetare. Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön är god. Sjukfrånvaron har minskat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andelen allmänna visstidsanställningar av antalet månadsavlönade medarbetare	2,8 %				6 %		VB 2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Avdelningsvis uppföljning av andelen månadsavlönade allmänna visstidsanställningar	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Genom ett aktivt fokus på att minimera AVA-anställningar har förvaltningen uppnått ett betydligt bättre resultat än årsmålet.			

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Cheferna erbjuds utbildning i att hålla svåra samtal såsom samtal om tidiga signaler om ohälsa, korttids- och långtidssjukfrånvaro.	2017-01-01	2017-10-31	
	Analys Av de chefer som deltog i upplevde 95% att utbildningen var utvecklande till stor/mycket stor utsträckning.			
✓	Enheterna använder resultaten från medarbetarenkäten i sitt kvalitetsutvecklingsarbete.	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Enheterna implementerar nya personalpolicyn	2017-01-01	2017-12-31	
✓	I samarbete med Stockholms universitet anordna en utlokaliserad handledarutbildning för att öka antal handledare som kan ta emot studenter under deras verksamhetsförlagda utbildning i förskolan	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Lokal handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare implementeras	2017-01-01	2017-12-31	
✓	På APT-möte diskutera förvaltningens Rutin förebygga och hantera kränkande särbehandling och trakasserier	2017-01-01	2017-12-31	
✓	På enheterna säkerställs att roller och ansvar på arbetsplatsen är tydliga för alla medarbetare	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Utreda möjligheten att bygga upp en vikarie och resurspool för förskola tillsammans med Östermalms stadsdelsförvaltning .	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Utreda möjligheten att bygga upp en vikariepool för äldreomsorgen tillsammans med övriga stadsdelsförvaltningar.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls delvis. De fyra indikatorerna från kommunfullmäktige uppfylls delvis och nämndmålet uppfylls delvis.

Sverigefinska minoritetsfrågor

Nämnden har tilldelats statsbidrag för arbete med sverigefinska minoritetsfrågor. Arbete för att stärka och främja bevarandet av det nationella minoritetsspråket finska bedrivs gemensamt för stadsdelsförvaltningarna i innerstaden. Insatser som genomförts är att finstalande barn erbjudits kulturupplevelser på finska och finska barnböcker har inhandlats till förskolan. Finstalande seniorer har erbjudits en mötesplats med möjlighet till samvaro och bland annat iPad-kurs på finska.

Normer och värden i arbetet med barn och unga

Normer och värden är en viktig del i barns utveckling och lärande. Förskolorna och den öppna fritidsverksamheten har fortsatt att utveckla arbetet med att inta ett normkritiskt perspektiv till miljöer, material och förhållningssätt. Verksamhetens medarbetare har fått ta del av en föreläsning om flerspråkighet, interkulturalitet och normer. Personalens ökade medvetenhet har gett barnen och ungdomarna ökad möjlighet till delaktighet och möjlighet att påverka i frågor som är viktiga för dem.

Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavare upplever att deras barn får ett likvärdigt bemötande i förskolan.

I syfte att synliggöra och motverka de normer som verkar inskränkande och exkluderande har den plan som togs fram i samband med deltagande i stadens hbtq diplomering implementerats inom den öppna fritidsverksamheten. Genom de kompetenshöjande insatserna har personalen bland annat i större utsträckning diskuterat värderingar och beteenden gällande traditionella könsroller tillsammans med barnen och ungdomarna. Förväntade effekter är att skapa en öppen verksamhet som upplevs välkomnande för alla och attrahera nya besökare.

Ungas organisering

Stadsdelsnämnden har ett ungdomsråd. Syftet med ungdomsrådet är att ungdomar ska kunna påverka politiska beslut och ordna evenemang som ligger i ungdomars intresse. Förvaltningen har svårt att engagera unga i ungdomsrådet och ser över arbetet med hur ungas organisering kan utvecklas.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	97 %			93 %	100 %	Öka	2017
Analys Av de tillfrågade har 97 procent sagt nej på denna fråga, 3 procent vill ej svara. Ingen har sagt ja till att de upplever sig diskriminerade.							
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	83 %			87 %	100 %	Öka	2017
Analys I likhet med staden i stort fortsätter resultatet att falla och förvaltningen kommer att fortsätta att analysera och arbeta med att minska diskriminering.							
  Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	91 %			92 %	100 %	Öka	2017
Analys Nämndens mål nås ej. Årets resultat ligger inom den statistiska felmarginalen jämfört med förra årets resultat.							
  Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	98 %			98 %	100 %	Öka	2017
Analys Förskoleundersökningen visar att årsmålet inte uppnås helt. Då minskningen är marginell kan inga slutsatser göras av resultatet. Vidare analys genomförs i verksamhetens kvalitetsredovisning.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska etablera rutiner för att följa upp hbtq-personers upplevelser av verksamheternas utformning och bemötande i enlighet med hbtq-programmet i Stockholms stad	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Dialog kring hur rutinerna kan utformas har påbörjats men etablering av nya rutiner har ännu ej genomförts.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska utbilda och säkerställa kompetens om rasism och diskriminering hos chefer och personal som möter invånare. Kommunstyrelsen ska bistå i detta arbete med utgångspunkt i ECCARS tiopunktsprogram	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsområdets invånare får sina rättigheter tillgodosedda på ett likvärdigt sätt

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvarata den enskildes resurser. Medarbetare har kunskap om mänskliga rättigheter och vilket ansvar de har för att uppfylla invånarnas rättigheter inom respektive verksamhet. Invånare och medarbetare upplever att nämndens verksamheter är fria från diskriminering.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ej verkställda vräkningsshot.	97,73 %			97,14 %	100 %		2017
Analys I de två verkställda avhysningarna har nämnden erbjudit stöd och hjälp men personerna har inte velat ta emot stödet.							
  Andel äldre som upplever att de får den information de behöver i kontakt med myndighetsutövningen.	87,23 %			87,72 %	90 %		2017
Analys Nämndens mål nås inte. Resultatet är i linje med förra årets resultat.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Berörda enheter genomför och följer upp handlingsplaner framtagna efter genomförd hbtq-utbildning.	2017-01-01	2017-12-31	
 Stadsdelsnämnden genomför aktiviteter för den finska minoriteten inom äldreomsorgen.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

Utbildning och samverkan för barnens bästa

Medarbetare har gått utbildning i barnkonsekvensanalyser och deltagit i workshops anordnade av organisationen Maskrosbarn. Utbildningarna har ökat kunskapen om barnperspektiv och gett verktyg i hur barn ska uppmärksammas. Ett barnombud har utsetts på vuxenenheten. Regelbundna möten sker mellan familjeenheten och vuxenenheten i form av ungavuxna-team och ett nära samarbete sker mellan enheternas handläggare.

Ett gott bemötande av barn innebär att möta dem på deras villkor och skapa förutsättningar för ett möte med varje enskilt barn. Det särskilda barnsamtalsrummet utgör ramen för ett sådant möte och medarbetarna har tillgång till olika hjälpmedel för att genomföra ett bra samtal med barnet. Under året har staden särskilt uppmärksammat och visat uppskattning för att förvaltningen har utvecklat ett spel för att skapa mer delaktighet för barn och ungdomar under utredningsförfarandet.

Utredningar struktureras utifrån BBIC:s krav (Barns Behov I Centrum) vilket bland annat kräver att barnets synpunkter och önskemål inhämtas. Arbetet utgår från att alltid ha barnet i fokus och bidra till en positiv skillnad för de barn som behöver förvaltningens stöd. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning utreds enligt DUR (Dokumentation, Utvärdering Resultat) och handläggarna träffar barnen under utredningen. I frågan om vårdnad, boende och umgänge inhämtas alltid barnets synpunkter.

Ett viktigt område är barnens delaktighet och att de känner sig väl bemötta. Under året har flera metodutvecklingsdagar anordnats med fokus på bra möten med barn. Alla medarbetare inom familjeenheten har gått utbildning i verktyget tejping som också är ett material för att underlätta samtalen med barn och familjer. De barn som har träffat socialsekreterare har fått möjlighet att svara på en enkät om det känner sig lyssnade på av sin socialsekreterare. Under året har 100 enkäter inkommit och 100 procent av barnen svarar att de känner sig lyssnade på av socialsekreteraren.

Likabehandling

Förskolan har under året fortsatt utveckla arbetet med barnkonsekvensanalyser för att säkerställa att barns perspektiv finns med och tas hänsyn till vid större förändringar.

Förskolorna bedriver ett systematiskt likabehandlingsarbete för ett främjande av alla barns lika rättigheter och möjligheter, förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt rutiner för åtgärder. Den 1 januari 2017 ändrades diskrimineringslagens bestämmelser om aktiva åtgärder och de nya bestämmelserna innebär att utbildningsanordnare ska dokumentera alla delar av det löpande arbetet under året. Dokumentationskravet ersätter det tidigare kravet på att ha en likabehandlingsplan. Lagändringen innebär att förskolan fått ett utökat ansvar för att förebygga diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett lagens sju diskrimineringsgrunder.

Barns delaktighet i stadsplaneringen

I arbetet med upprustningen av Norrbackatäppan genomfördes i maj en särskild dialog med Karlbergsskolans elever, i samarbete med utbildningsförvaltningen, för att få deras syn på vad som är bra och dåligt i parken och vad de vill förändra. Under försommaren genomfördes även en tidig dialog med allmänheten. I november hölls parksamråd där alla verksamheter, boende och andra berörda kunde inkomma med synpunkter på det programförslag som tagits fram med resultatet från den tidiga dialogen som grund. Nämnden kommer i mars 2018 att fatta beslut om programmet.

Förvaltningen har deltagit i stadsbyggnadskontorets strategiska arbetsprojekt kallat Staden i ögonhöjd. Uppdraget är sprunget ur KF-målet att "Barns och ungdomars behov beaktas vad gäller de fysiska miljöer där barn vistas." Gruppens framtagna dokument med samma namn är ett processtöd för att ta fram barnkonsekvensanalyser och för hur barnperspektivet och barns perspektiv kan integreras i stadsplaneringen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad antogs av kommunfullmäktige i december och gäller för 2018-2022. Nämnden etablerar rutiner i enighet med strategin under nästa år.			
 Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad antogs av kommunfullmäktige i december och gäller för 2018-2022. Nämnden etablerar rutiner i enighet med strategin under nästa år.			

Nämndmål:

Barn och ungas rättigheter och behov tas till vara och deras inflytande stärks

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den kommunala servicen, såväl som det offentliga rummet, är utformad efter barns och ungas behov, rättigheter och intressen. Barn och unga har tydliga kanaler för att påverka och vet vart de ska vända sig för att påverka.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ej verkställda vräkningsshot för familjer med barn.	100 %			100 %	100 %		2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Regelbundet inhämta barn och ungas synpunkter, önskemål och upplevelser av mötet med socialtjänsten genom en anonym enkät	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. De tre indikatorerna från kommunfullmäktige uppnås. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

Förvaltningens medarbetare har kännedom om och följer den lokala rutinen för våld i nära relation. Rutinen har nyligen uppdaterats efter granskning från socialtjänstinspektörerna och innehåller nu tydligare riktlinjer vid handläggning när det gäller vuxna våldsutsatta med barn. Medarbetare har gått utbildning i att upptäcka våld i nära relation och hedersrelaterat våld. Utbildningarna har getts i form av webbutbildning och storföreläsningar.

Nämndens verksamheter för barn och unga ska vara en trygg plats där det är tillåtet för barn att visa alla sorts känslor. Tidiga insatser har stor betydelse för barns välmående och under året har socialtjänst, förskola och fält- och fritid samarbetat med barnrättsorganisationen Maskrosbarn. Medarbetarna har genom gemensamma föreläsningar och workshops fått ökad kompetens om vilka signaler barn och unga som mår dåligt kan uppvisa. Den ökade kompetensen har gett möjligheten att på ett tidigt stadium upptäcka och stödja barn och familjer som behöver stöd. Verksamheterna har genom samarbetet fått möjlighet att lägga ytterligare en grund för att samverka kring olika frågor som rör barn och unga.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel medarbetare som gått utbildning om att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, som anser sig ha fått redskap för att upptäcka och samtala med barn om sin situation	25				20 %	Tas fram av nämnden	2017
  Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	42 %				20 %	Tas fram av nämnden	2017
   Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	46 st			46 st	35 st	tas fram av nämnden	2017
Analys Nämndens arbete med att identifiera personer som utsatts för våld i nära relationer fortsätter att nå de mål vi sätter upp.							

Nämndmål:

Inga invånare utsätts för våld eller hot om våld i nära relationer

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Personer utsatta för våld i nära relationer erbjuds ett samordnat individuellt utformat stöd för att förändra sin situation. Medarbetare inom samtliga verksamhetsområde har kunskap för att upptäcka om någon är utsatt och vet vilket stöd som kan erbjudas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen har rutiner för att motivera personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck till att ta emot stöd för att upphöra med våldet.	2017-01-01	2017-12-31	
ⓘ Förvaltningen har rutiner för att motivera personer som utövar våld i nära relation till att ta emot stöd för att upphöra med våldet.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Aktiviteten kommer att genomföras under 2018.			
✓ Förvaltningen samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvård samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda barn som upplevt våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck samt runt enskilda våldsutsatta stockholmare.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Förvaltningen samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda våldsutövare.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Information om anmälningsskyldigheten gällande förskolan för samtliga förskoleenheter.	2017-01-01	2017-12-31	
ⓘ Riktad information om stöd och hjälp vid våldsutsatthet till unga stockholmare sprids via de arenor och verksamheter som de deltar i och besöker.	2017-01-01	2017-12-31	
Analys Aktiviteten kommer att genomföras under 2018.			
✓ Rätten till en obruten skolgång för alla barn säkerställs och barn i skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka från ankomst till boendet.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Rätten till förskola säkerställs för barn i skyddat boende där det är möjligt utifrån en bedömning av säkerhet och barnets bästa.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Socialtjänsten gör en strukturerad hot- och riskbedömning i alla ärenden som rör våldsutsatthet. Vid hedersrelaterat våld och förtryck används ett bedömningsinstrument anpassat för detta.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Socialtjänsten säkerställer att barn som upplevt våld i nära relationer och/eller hedersrelaterat våld och förtryck vid behov erbjuds stödsamtal eller annat lämpligt stöd på kort och lång sikt.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Utformningen av det våldspreventiva arbetet anges i lämpligt policydokument i verksamheten, exempelvis likabehandlingsplan eller motsvarande.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Våldsutsatta vuxna i behov av skyddat boende som har medföljande barn erbjuds barnanpassat skyddat boende.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Sex

av nio indikatorer från kommunfullmäktige uppfylls och tre uppfylls delvis. De två underliggande nämndmålen bedöms uppfyllas.

Under året har tre personer från förvaltningens utförarenheter gått en utbildning för att bli DigIT-ombud inom EU-projektet DigIT som leds av äldreförvaltningen. Medarbetare har även gått utbildning för att bli cirkelledare. I oktober fick nämnden 25 personliga licenser för att genomföra minst sju webbutbildningar per licens. Fram till december har 46 utbildningar avslutats. Projektet syftar till att öka medarbetarnas IT-kompetens för att på så vis kunna erbjuda personer med funktionsnedsättning och äldre personer bättre stöd med hjälp av IT.

Delaktighet

Delaktighet har varit ett av nämndens utvecklingsområden under 2017. Arbetet har lett till goda resultat i stadens brukarundersökning för personer med funktionsnedsättning. I både boende- och boendestödsenkäterna ligger resultaten på frågan "Jag har inflytande över hur stödet jag får utförs" över stadens snitt. Ett gott exempel är att resultatet på Malmskillnadsgatans särskilda boende har ökat från 20 procent 2016 till 80 procent 2017, stadens snitt är 76 procent. Ett utvecklingsområde under 2018 är att fler ska känna sig delaktiga i upprättandet av sin genomförandeplan.

Självständighet

Ett annat viktigt område är att stärka den enskildes självständighet. Det förväntas av alla medarbetare att de ska uppmuntra den enskilde att göra saker själv och veta vad var och en klarar av. Särskilt inom boendestödet och i sysselsättningsverksamheten kontor och service (Kos) har detta varit aktuellt. Det är också ett arbete som har uppskattats av berörda individer. På kontor och service tycker 100 procent att "Personalen är bra på att få mig att göra saker själv". Förra årets resultat på den här frågan var 82 procent. I Kos café har medarbetarna utvecklat bildstödsmanualer för alla de vanligaste rutinerna och arbetsuppgifterna vilket har varit mycket användbart och omtyckt av de personer som deltar i verksamheten. Inom boendestödsverksamheten har resultatet på samma fråga ökat från 78 procent förra året till 92 procent 2017, stadens snitt är 86 procent.

Olikhet är en tillgång

Alla barn är olika och inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten ses olikhet som en tillgång. Barn i behov av särskilt stöd inom förskolan erbjuds det stöd som barnet behöver. Under året har förvaltningens samordnare för barn i behov av särskilt stöd påbörjat ett nytt arbetssätt. Samordnaren handleder i ökad omfattning personalen kring förhållningssätt, struktur och vilken anpassning som kan ske i verksamheten för att säkerställa att rätt stöd erbjuds. Effekt av det förändrade arbetssättet förväntas kunna utläsas under 2018. Förskolan och den öppna fritidsverksamheten har personella, pedagogiska, tekniska och praktiska resurser för att ta emot olika grupper av barn med funktionsnedsättning. Öppen fritidsverksamhet och kulturaktiviteter som anordnas är tillgängliga för alla.

Nämnden har en öppen fritidsverksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning, Tre Liljor. Besökarna deltar självständigt i verksamheten utan ledsagare och/eller vårdnadshavare. Besökarna är med i planeringen och genomförandet av aktiviteterna som resulterat i en verksamhet som är anpassad efter ungdomarnas önskemål, exempelvis har bakning varit en populär återkommande aktivitet under året.

Fritiden är en viktig del av livet för alla ungdomar och det är viktigt för besökarna att få vara

med andra ungdomar i samma ålder samt att få vara självständig trots sin funktionsnedsättning. En av besökarna har exempelvis blivit hjälpledare och hjälper utifrån sina förutsättningar till i verksamheten. Genom att ge ungdomarna förtroende ges förutsättningar att utveckla ansvarskännande som bidrar till en ökad självkänsla.

Personalen kan se en utveckling hos de ungdomar som besöker verksamheten regelbundet. Ungdomarna har bland annat utvecklat musikintresse och blivit stärkta i det sociala samspelet med varandra.

Tillgänglighet i stadsmiljön

Nämnden har under året fortsatt att utveckla arbetet och vidga perspektivet med att öka tillgängligheten till sina verksamheter. Trygghet, tillgänglighet och jämställdhet är viktigt för parkbesökarna och har beaktats i varje parkupprustning. Förvaltningen har arbetat systematiskt och utifrån budget med att genomföra tillgänglighetsåtgärder i parkerna.

Upprustning av den övre delen av Observatorielunden har pågått under året och i samband med det förbättrades belysningen och gångvägar klassades upp för snöröjning och för att därmed blir tillgängliga större del av året. Nya bänkar har fått ryggstöd och armstöd och platser för rullstol har tillsatts i anslutning till parksoffor.

I maj anordnades ett besök i Vanadislundens nedre lekpark med Norrmalms stadsdelsnämnd, nämndens råd för funktionshinderfrågor och representanter från förvaltningen. Funktionshinderrådet upplevde aktiviteten som värdefull och tankeväckande. Deltagarna fick bland annat pröva lekparken med fingerad optik vilken imiterade olika former av synnedsättning. Lekparken testades även med rullstol. Rådet såg den nya lekparken som ett bra steg i rätt riktning vad gäller tillgänglighet. De förbättringsområden som funktionshinderrådet kunde se var exempelvis kontrastmarkeringar och trösklar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	94 %	94 %	95 %	95 %	97 %	89 %	2017
Analys Kommunfullmäktiges mål nås, men inte nämndens egna mål. Sänkningen från förra året ligger inom den statistiska felmarginalen.							
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	85 %	84 %	85 %	80 %	83 %	77 %	2017
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	76 %	79 %	73 %	60 %	70 %	tas fram av nämnden	2017

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	81 %	78 %	84 %	85 %	87 %	79 %	2017
Analys Kommunfullmäktiges mål nås, men inte nämndens egna mål. Sänkningen från förra året ligger inom den statistiska felmarginalen.							
  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	87 %	85 %	85 %	tas fram av nämnden	2017
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	96 %	94 %	100 %	90 %	92 %	91 %	2017
  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92 %	92 %	90 %	93 %	94 %	87%	2017
Analys Kommunfullmäktiges mål nås, men inte nämndens egna mål. Sänkningen från förra året ligger inom den statistiska felmarginalen.							
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	93 %	89 %	100 %	89 %	92 %	90 %	2017
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	92 %	100 %	97 %	92 %	87 %	2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av dagliga verksamheters arbete mot arbetsmarknaden för deltagarna. Där ingår resursfördelningen samt samverkan mellan arbetsrehabiliterande insatser.	2017-01-01	2017-12-31	
  Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda i vilken form hälso- och sjukvården inom LSS ska bedrivas i staden efter att projektiden går ut	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är tillgängliga

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämndens verksamheter är tillgängliga och jämlika. Alla har möjlighet att ta del av nämndens verksamheter och den offentliga miljön oavsett fysiska och sociala förutsättningar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Bevaka tillgänglighetsaspekter vid samtliga upphandlingar.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Den pedagogiska miljön på förskolorna anpassas utifrån de behov barn med funktionsnedsättning har	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Fritids- och kulturaktiviteter som anordnas ska vara tillgängliga för barn och ungdomar med funktionsnedsättning	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Löpande tillgänglighetsanpassningar av nämndens lokaler.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Tillgänglighetshöjande åtgärder genomförs i Observatorielunden	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Vid planeringen av nybyggnation bevakar nämnden tillsammans med andra berörda nämnder att tillgängligheten beaktas. Detta sker i dialog med funktionshinderrådet.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning deltar på lika villkor i samhället

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Personer med funktionsnedsättning klarar sitt dagliga liv, har en hållbar boendesituation och en meningsfull sysselsättning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Funktionshinderfrågor utgör tema vid ett av stadsdelsnämndens sammanträden.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Informera i nämndens månadsannons om de informationskanaler staden erbjuder för personer med funktionsnedsättning.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Inventera lämpliga feriearbetsplatser (sommarjobb) för ungdomar med funktionsnedsättning.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Inventera möjliga praktikplatser för personer med funktionsnedsättning inom verksamheter finansierade av stadsdelsnämnden.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Medarbetare inom förskolan får adekvat handledning kring barn med funktionsnedsättningar	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska i samråd med bostadsbolagen och fastighetsnämnden inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboheter eller serviceboheter.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska redovisa hur arbetet med att tillgodose behovet av bostäder med särskilt stöd och service fortskrider. Arbetet ska redovisas till kommunstyrelsens genomförandegrupp.	2017-01-01	2017-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden, exploaterings- samt stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att	2017-01-01	2017-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
minst fem procent av lägenheterna i exploateringsprojekt med minst 100 bostäder avsätts till omsorgslägenheter.			
✓ Utveckla former för brukarinflytande.	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

En analys av 2017 års förskoleundersökning visar att barn och vårdnadshavare upplever ett respektfullt bemötande av förskolans personal och en hög andel vårdnadshavare upplever att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten.

Medborgardialog på Odenplan

I maj arrangerade förvaltningen en medborgardialog på Odenplan där nämndens ledamöter och ersättare fick möjlighet att samtala och diskutera frågor med förbipasserande. Arrangemanget var uppskattat och kommer att genomföras igen under våren 2018.

Ungdomars delaktighet

Ungdomsrådets uppgift är att ta tillvara ungdomars intressen och fungera som remissinstans till nämnden. Förvaltningen har fortsatt arbetet för att främja ungdomsrådets medverkan i den politiska processen. Förvaltningens kontaktperson mot ungdomsrådet ser ett minskat medlemsantal i rådet. Det finns behov av att rekrytera nya medlemmar och övriga innerstadsstadsdelar ser samma trend. Förvaltningens analys för att tillvarata ungdomars intressen är att nämnden behöver utreda möjligheter till ett gemensamt ungdomsråd för norra innerstaden. En kartläggning av på vilket sätt och hur ungdomar önskar vara delaktiga behöver också ske. För att bilda en förening måste föreningstecknaren vara minst 18 år, förvaltningen ser en utmaning gällande att de ungdomar som är eller har varit intresserade av att engagera sig i ungdomsrådet är under 18 år.

Under 2017 har en demokratidag anordnats där samtliga elevråd från stadsdelsområdets högstadieskolor var inbjudna. Föreläsare som deltog var bland annat företrädare för Sveriges ungdomsråd, ungdomsansvarig vid Birkagården. Syftet med demokratidagen var bland annat att visa unga hur de kan påverka och skapa en mötesplats för ungdomar för att diskutera demokratifrågor. Resultatet av dagen var att ett antal ungdomar visade intresse för fortsatt engagemang i ungdomsrådet.

Delaktighet i stadsmiljön

Invånare har under året haft möjligheter att påverka i parkinvesteringar och stadsmiljöfrågor. En dialog kring upprustningen av Norrbackatäppan genomfördes i maj och innefattade en parkvandring, träff på plats i parken både med allmänhet och med riktad dialog för lågstadieelever. Allmänheten hade också möjlighet att besvara en webbenkät, som fanns tillgänglig under fyra veckor. Under tre veckor i november har parksamråd hållits kring

upprustningen och då har funnits chans att inkomma med synpunkter via mejl. Ett öppethus hölls också i Karlbergsskolan.

Förvaltningen har under året informerat om möjlighet till stadsodling och möjlighet till brukaravtal för en del av parkmark och har även fortsatt att på olika sätt stötta de befintliga stadsodlingsföreningarna i stadsdelsområdets parker.

Under året har nämnden besvarat fyra medborgarförslag som berör parkmiljöverksamheten, och två av dessa bejakades. Den ena gällde anläggandet av bouleanor i Observatorielundens nedre del som kommer att genomföras under 2018 och det andra gällde en yogapaviljong i Vasaparken som förvaltningen kommer att utreda förutsättningarna för under 2018.

Lokala utvecklingsprogrammet

Nämndens lokala utvecklingsprogram har under 2017 fokuserat på barn och unga med psykisk ohälsa samt förebyggande arbete mot diskriminering, två tematiska områden med beröringspunkter för stora delar av nämndens verksamheter. Mål, åtgärder och aktiviteter är inarbetade i nämndens och berörda enheters verksamhetsplaner och uppföljningen sker i samband med ordinarie uppföljning av mål, aktiviteter och indikatorer.

Demokrati- och utvecklingsmedlen

Under året har bland annat kompetensutveckling genomförts i samverkan med organisationen, Maskrosbarn. Deltagarna fick bland annat kunskap direkt från barn och unga om vad de önskar i mötet med olika verksamheter samt genomförde olika övningar med syfte att komma vidare i detta arbete.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	33,8 %	34 %	34 %		34 %	Fastställs 2017	2017
  Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	19 %	25 %	13 %		19 %	Fastställs 2017	2017
  Andel stockholmare som är aktiva inom civilsamhällets organisationer	28 %	26 %	30 %		28 %	Fastställs 2017	2017

Indikatorn mäts genom stadens demokratiundersökning som är ny för året varför årets resultat bör betraktas som en baslinjemätning.

Nämndmål:

Invånarna är delaktiga och har möjlighet att påverka

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Norrmalm har en levande närdemokrati där de boende och verksamma upplever att det är lätt att påverka såväl den kommunala servicen som förändring och utveckling. Barn, unga och

deras vårdnadshavare ska utifrån sina möjligheter och intressen vara delaktiga och ha möjlighet att påverka nämndens verksamhet. Invånare och brukar som är i kontakt med nämndens verksamheter upplever att de får ett gott bemötande och en god service.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Genomföra en medborgardialog i samband med framtagande av program för upprustningen av Norrbackatäppan	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Informera om och erbjuda platser för stadsodling och informera om möjligheten till brukaravtal	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Kontaktpolitiker och ungdomsrådet ska ha minst två fysiska möten per år	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Norrmalmsborna bjuds in till medborgardialoger.	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Nämnden arbetar för att utöka antalet medborgarförslag.	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Påbörja arbetet inför breddinförandet av ärendehanteringssystemet eDok.	2017-01-01	2017-12-31	
✓	Utveckla dialogen mellan invånare och politiken på Norrmalm	2017-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att en av två indikatorer från kommunfullmäktige uppnås. Det underliggande nämndmålet bedöms uppfyllas.

Parkskötsel i egen regi

En utredning kring möjligheten att driva parkskötseln i egen regi har genomförts under året. Nämnden godkände förvaltningens redovisning av utredningen under hösten och gav förvaltningen i uppdrag att vidare utreda egenregi av en del av parkskötseln, som omfattar landskapsvård samt mindre, löpande, underhålls- och skötselåtgärder och återkomma till nämnden med ett beslutsunderlag för denna verksamhet.

Nämnden har genom upphandlingar via exploateringskontoret respektive trafikkontoret fått nya avtal avseende konsulterande landskapsarkitekter, konsulterande arborist och trädvård. Nytt avtal för provtagning av vattenkvaliteten i plaskdammar har också upphandlats gemensamt för staden genom serviceförvaltningen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel elektroniska inköp	52 %			57 %	60 %	Tas fram av nämnden	VB 2017
 Andel upphandlade avtal där en plan för	100 %				100 %	80%	2017

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
systematisk uppföljning har tagits fram							

Nämndmål:

Nämndens upphandlingar och inköp utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämnden är trogen de avtal som finns och ställer relevanta sociala och miljömässiga krav i de egna upphandlingar som görs.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Stadsdelsnämnden redovisar ett positivt resultat. Bokslutet visar ett överskott för driftsbudgeten om 1,9 mnkr före resultatöverföringar. När hänsyn tagits till resultatenheternas resultat som förs över till nästa år blir resultatet ett överskott om 4,5 mnkr. Nämnden tilldelades 2017 1,2 mnkr för stimulansmedel avseende nybyggnation av grupp- och servicebostäder till personer med funktionsnedsättning. Normalms stadsdelsnämnd begär att få återlämna 1,2 mnkr och beviljas detta är överskottet 3,3 mnkr. I tabellen nedan redovisas avvikelser innan denna justering.

Nämnden har överskott inom individ och familjeomsorgen, barn, kultur och fritid, stadsmiljöverksamhet samt inom nämnd- och förvaltningsadministration. Underskotten finns inom äldreomsorgen och stöd och service för personer med funktionsnedsättning.

(Mnkr)	Netto budget 2017	Utfall 2017	Avvikelse 2017	Netto- förändr resultat fond	Avvikelse 2017 efter res överföring	Avvikelse 2016 efter res överföring
Nämnd- och förvaltningsadm.	32,9	29,8	3,1		3,1	3,3
Individ- och familjeomsorg	70,4	60,0	10,4	0,4	10,0	5,4
Stadsmiljöverksamhet	17,2	15,7	1,5		1,5	-0,5
Avskrivningar	7,6	7,8	-0,2		-0,2	1,2
Internräntor	0,4	0,5	-0,1		-0,1	0,1
Förskola	255,4	258,3	-2,9	-3,0	0,1	3,2
Äldreomsorg	476,0	490,1	-14,1		-14,1	-14,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	196,6	200,1	-3,5		-3,5	4,6
Barn, kultur och fritid	15,9	9,9	6,0	0,0	6,0	5,1
Arbetsmarknadsåtgärder	3,9	3,7	0,2		0,2	-0,1

(Mnkr)	Netto budget 2017	Utfall 2017	Avvikelse 2017	Netto-förändr resultat fond	Avvikelse 2017 efter res överföring	Avvikelse 2016 efter res överföring
Ekonomiskt bistånd	20,4	18,7	1,7		1,7	5,5
Övrig verksamhet	0,0	0,1	-0,1		-0,1	0
Summa	1 096,7	1 094,8	1,9	-2,6	4,5	12,9

Prognos över tid

Kostnader/Intäkter (mnkr)	T1	T2	Bokslut 2017	Diff T2/bokslut	Diff T2/ bokslut i %
Kostnader	1 262,1	1 262,8	1 293,3	30,5	2,4%
Intäkter	-165,3	-165,3	-201,1	-35,8	21,7%
Netto drift	1 096,8	1 097,5	1 092,2	-5,3	-0,5%

I förhållande till lämnade prognoser så har framför allt resultatet för barn och unga förbättrats. Skillnaden mellan prognoser och utfallet inom barn och unga beror på intäktsökningar avseende generalschablon för nyanlända invånare till Norrmalms stadsdelsområde vars omfattning inte var klarlagd i samband med tertialrapport två. Därtill fick stadsdelsförvaltningen sent på året veta att ersättning från Migrationsverket avseende placeringskostnader för ensamkommande barn hade beviljats i större omfattning än beräknat.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Nämnd- och förvaltningsadministration	33,3	-0,4	32,9	30,5	-0,7	29,8	3,1	3,3
Övrig verksamhet	0	0	0	0,1	0	0,1	-0,1	0
Summa	33,3	-0,4	32,9	30,6	-0,7	29,9	3	3,3

För nämnd- och förvaltningsadministration samt övrig verksamhet redovisas ett överskott om 3,0 mnkr. Överskottet beror på vakanta tjänster och ett planerat överskott för att täcka underskott inom andra verksamhetsområden.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Individ- och familjeomsorg	89,2	-18,8	70,4	93,4	-33	60,4	10	5,4

Inom verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg och socialpsykiatri redovisas ett överskott om 10,4 mnkr före och 10,0 mnkr efter resultatöverföringar till utförarenheten socialpsykiatri. Antalet insatser under året redovisas i bilaga 3.

Verksamhet för barn och unga redovisar överskott om 5,7 mnkr. Dels beror detta på färre placeringar och köp av platser utanför Norrmalms stadsdelsnämnd och dels en utökad budgetram då staden tilldelat stadsdelsnämnderna mer medel för barn och unga de senaste två åren.

Missbruksvård för vuxna redovisar ett mindre underskott om 0,5 mnkr.

Inom socialpsykiatri redovisar beställaren inom verksamhetsområdet ett underskott om 2,2 mnkr. Även verksamheter inom äldreomsorg kan köpa tjänster inom socialpsykiatri och då redovisas detta här. Däremot har utföraren i egen regi inom socialpsykiatri ett positivt resultat och redovisar ett överskott om 0,4 mnkr före resultatöverföringar och ingen avvikelse efter. Resultatenheternas resultat redovisas under rubriken Resultatenheter.

Ensamkommande

I prognoserna under året har det redovisats ett underskott men i december fick nämnden ytterligare medel för ensamkommande barn som avsåg placeringar inom korttids HVB-hem och jourhem. Handläggningskostnaderna visade sig även bli lägre än prognosen för 2017. Det finns en osäkerhet avseende placeringskostnader när det gäller vilka kostnader som Migrationsverket kompenserar nämnderna för.

Flyktingmottagande

Normmalms stadsdelsnämnd får en generalschablon för nyanlända med uppehållstillstånd. Den största andelen av schablonen, 10 samt 20 procent av total ersättning, betalas ut i ett initialt skede i samband med mottagning till kommunen (0-3 mån), då det anses som särskilt betydelsefullt med mottagning och kommunala etableringsinsatser. Resterande andel utbetalas med 10 procent av schablonen under nästkommande sju tillfällen under en period om 24 månader. Nämnden har fått 13,8 mnkr under 2017 och endast en del av dessa medel har använts. Resterande bokas upp för kommande år. Under 2018 startas ett projekt för att ge stöd till nyanlända inom stadsdelsnämnden. Projektet ska bidra med socialt stöd avseende bostad, arbete och utbildning.

Stadsmiljöverksamhet

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Stadsmiljöverksamhet	42,5	-25,3	17,2	51,9	-36,2	15,7	1,5	-0,5
Avskrivningar	7,6	0	7,6	7,8	0	7,8	-0,2	1,2
Intern ränta	0,4	0	0,4	0,5	0	0,5	-0,1	0,1
Summa	50,5	-25,3	25,2	60,2	-36,2	24	1,2	0,8

Stadsmiljöverksamheten redovisar ett planerat överskott om 1,5 mnkr exklusive kapitalkostnader.

Nämnden har under året tilldelats 1,5 mnkr i budgetjustering för kostnader som avser EU-medborgare utan fast bostad och arbete som vistats i stadsdelsområdet. Kostnaden för detta uppgick till 1,7 mnkr under året.

Förskoleverksamhet

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Förskoleverksamhet	281,8	-26,4	255,4	284,6	-29,3	255,3	0,1	3,2

Förskoleverksamheten redovisar ett sammanlagt nettounderskott om 2,9 mnkr före resultatöverföringar och ett överskott om 0,1 mnkr efter resultatöverföring.

Samtliga förskolor har under året fortsatt arbetet med att utveckla de pedagogiska miljöerna. För detta arbete inklusive lokalunderhåll har förskolorna disponerat 3,0 mnkr från tidigare års resultatfond om 8,9 mnkr. Härtill kommer att två resultatenheter har haft en extremt hög personalomsättning vilket har inneburit många timavlönade med höga personalkostnader. Resultatenheternas resultat redovisas nedan under rubriken "Resultatenheter".

Det genomsnittliga barnantalet har varit 1 851, vilket är en minskning med 42 barn i jämförelse med 2016. Antalet inskrivna barn per månad redovisas i bilaga 3.

Äldreomsorg

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Äldreomsorg	562,9	-86,9	476	583,2	-93,1	490,1	-14,1	-14,8

Äldreomsorgen redovisar ett underskott om 14,1 mnkr som härrör från samtliga delar av verksamhetsområdet. Enheterna har under året arbetat för att minska underskottet och skapa förutsättningar för bättre budgetföljsamhet under 2018.

Budgetläget inom verksamhetsområdet är ansträngt och det finns åtgärdsplaner. Inom utförare av äldreomsorg i egen regi ser förvaltningen en försämring. Vård- och omsorgsboendet Väderkvarnen har haft höga personalkostnader vilket beror på sjukfrånvaro och kostnader för vikarier samt högre kostnader för inhyrd personal, särskilt när det gäller sjuksköterskor som är svåra att rekrytera.

Positivt är att sjukfrånvarokostnaderna generellt har minskat, utförandegraden inom Norrmalms hemtjänst i egen regi har ökat, Väderkvarnens vård- och omsorgsboende har gjort om somatiska platser till psykiatri/demens vilket innebär högre intäkter och dessa platser kan även erbjudas boende i hela Stockholm stad. Boendet redovisar ett underskott om 3,6 mnkr, vilket är en förbättring mot bokslut 2016 då underskottet låg på 5,9 mnkr.

Hemtjänsten i egen regi har under perioden arbetat med minskat antal beställda timmar och har till viss del lyckats minska personalkostnaderna där efter. Enheten redovisar ett underskott om 3,4 mnkr.

Beställarenheten redovisar ett underskott om 7,1 mnkr. En stor del av förklaringen är att beställda platser inom vård och omsorgsboende legat högre än vad budgetramen tillåter. Underskottet är dock lägre än vad som befarades vid årets början, då de beställda volymerna var högre. Genom ett strukturerat och ett nytt arbetssätt med biståndsbedömning och fakturahantering har kostnaderna kunnat hållas nere.

I bilaga 3 framgår antal placeringar och insatser.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	203,6	-7	196,6	207,3	-7,2	200,1	-3,5	4,6

För verksamhetsområdet redovisas ett underskott om 3,5 mnkr.

Vuxenenheten redovisar ett underskott om 2,2 mnkr. Underskottet för vuxenenheten och verksamhetsområdet är större då nämnden begär att få återlämna tidigare beviljad budgetjustering avseende stimulansmedel för byggnation av gruppboende om 1,2 mnkr. I tabellen ovan är inte begärd justering medräknad.

Familjeenheten redovisar ett underskott om 1,1 mnkr. Underskotten beror främst på ökade kostnader för placeringar, köp av tjänster inom jourhem samt gruppboende.

Nämndens gruppboende i egen regi redovisar ett mindre underskott om 0,2 mnkr.

I bilaga 3 framgår antal placeringar och insatser.

Barn, kultur och fritid

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Barn, kultur och fritid	16,7	-0,8	15,9	11,4	-1,5	9,9	6	5,1

Verksamhetsområdet för barn, kultur och fritid redovisar ett överskott om 6,0 mnkr efter resultatöverföring, varav en stor del är ett planerat överskott för att täcka eventuella underskott inom andra verksamhetsområden. Resultatet beror även på lägre kostnader för kollektivtrafik än planerat samt lägre lönekostnader än budgeterat på grund av vakanser.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2017	Avvikelse Bokslut 2016
Arbetsmarknadsåtgärder	4,4	-0,5	3,9	3,7	0	3,7	0,2	-0,1
Ekonomiskt bistånd	21	-0,6	20,4	18,8	-0,2	18,7	1,7	5,5
Summa	25,4	-1,1	24,3	22,5	-0,2	22,4	1,9	5,4

För ekonomiskt bistånd redovisas ett överskott om 1,7 mnkr. Detta beror på lägre handläggningskostnader än vad som tidigare prognosticerats samt att färre hushåll får försörjningsstöd.

För arbetsmarknadsåtgärder redovisas ett mindre överskott om 0,2 mnkr inom visstidsanställningar..

Resultatenheter

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år. Överföringen får som mest motsvara 5 procent av bruttobudgeten innevarande år.

Resultatfondens ackumulerade överförda överskott får maximalt motsvara 10 procent av bruttobudgeten. En förutsättning är att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden. Överskott får ackumuleras och föras över under flera år. Underskott ska täckas senast under

nästkommande år, annars ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslutet.

I tabellen nedan redovisas resultatenheternas resultat för året. Se även bilaga 1.

Mnkr	Resultatöverföring från 2016	Resultat 2017	Resultatöverföring till 2018
Förskolor			
Förskolorna Mitt i City	3,1	-1,0	2,1
Johannes förskolor	0,3	0,3	0,6
Karlbergs förskolor	2,2	-0,8	1,4
Vasaparkens förskolor	0,9	-3,1	0,0
Odenplans förskolor	0,6	-2,7	0,0
Matteus förskolor	1,9	0,0	1,9
Summa Förskola	8,9	-7,3	5,9
Utförarenheten Socialpsykiatri	0,7	0,4	1,2
Fritidsenheten	1,0	0,2	0,9
Summa resultatenheter	10,6	-6,6	8,0

Förskolans sex resultatenheter redovisar underskott om sammantaget 7,3 mnkr för årets verksamhet, varav 4,3 mnkr kommer att belasta driftbudgeten, på grund av att resultatenheterna Vasaparken och Odenplans förskolor upplöses. Förskolorna har under 2016 fortsatt att utveckla de pedagogiska miljöerna. För att kunna genomföra detta arbete inklusive aktuellt lokalunderhåll så har förskolorna disponerat medel om 3,0 mnkr från tidigare års resultatfond om 8,9 mnkr. Inklusive 2016 års resultatfond redovisas ett överskott om 5,9 mnkr som överförs till 2017.

Utföraren inom socialpsykiatri redovisar överskott om 0,4 mnkr för årets verksamhet. Inklusive 2016 års resultatfond redovisas ett överskott om 1,2 mnkr som överförs till 2017.

Fält- och fritidsenheten redovisar ett överskott om 0,2 mnkr för 2017. Enligt reglerna för resultatenheter får resultatfonden endast uppgå till 10 procent av enhetens bruttobudget, vilket motsvarar 0,9 mnkr som överförs till 2018.

Investeringar

Parkmiljö

Parkinvesteringar

Stadsdelsnämnden har i budget 2017 tilldelats 14,5 mnkr för investeringar och reinvesteringar i parker och grönområden. Därutöver har 0,1 mnkr beviljats ombudgetering till 2017 avseende tillgänglighetsprojekt som hade försenats under 2016. I samband med verksamhetsplan 2017 beviljades stadsdelsnämnden klimatinvesteringsmedel om 1,8 mnkr för klimatsmarta skräpkorgar.

Utöver nämndens investeringsbudget har 0,5 mnkr beviljats från exploateringskontoret för framtagande av program för Norrbackatäppan.*

Medlen fördelas på följande objekt:

Mnkr	Budget 2017	Utfall 2017
Observatorielunden övre	3,1	4,1
Observatorielunden övre; reinvesteringar	4	3,6
Observatorielunden nedre	1,5	1,5
Enkehusparken	2	1,8
Vasaparken	0,7	1,1
Bellevueparken	1	0,9
Monica Zetterlunds park	1,5	0
Vanadislunden	0,25	0,1
Småparker	0,55	0,9
Klimatinvesteringar	1,8	1,8
Totalt	16,4	15,8
Norrbackatäppan	0,5*	0,15

Omfördelning av budget under året beror i huvudsak på att ramavtalsupphandlad entreprenör inte hade möjlighet att utföra vissa arbeten beroende arbetskraftsbrist. För överskottet om 0,6 mnkr ansöker nämnden om ombudgetering.

Maskiner och inventarier

Nämnden har erhållit 2,7 mnkr för investeringar i maskiner och inventarier och redovisar ett utfall om 5,9 mnkr vilket ger ett underskott om 3,2 mnkr. Nämnden har 16 förelägganden från Miljöförvaltningen och detta har inneburit att åtgärder har genomförts på några förskolor för att förbättra ventilationen och minska ljudnivåerna. Kostnaden för detta 2017 uppgick till 1,8 mnkr. Flytten av förvaltningskontoret innebar ökade investeringskostnader.

Nämnden har också erhållit medel för klimatinvesteringar, om 1,6 mnkr, vilka förbrukats i sin helhet.

Ombudgeteringar

Parkmiljö

Enkehusparken

Överskottet 2017 beror på att det inte gått att få tag på en entreprenör för att schakta för en ny vattenledning in i parken, därmed måste denna åtgärd skjutas över till 2018. Ramavtalad entreprenör tackade nej till jobbet och en förfrågan gick då ut till tre andra aktörer, en av dem kontrakterades men jobbet kunde ändå inte utföras inom utsatt tid. Nämnden ansöker om ombudgetering av 0,2 mnkr för att kunna genomföra planerade åtgärder i parken.

Observatorielunden övre, reinvesteringar

Överskottet 2017 beror på brist på arbetskraft hos markentreprenören som inte hunnit med hela sitt åtagande, samt försenade leveranser hos belysningsentreprenör. Nämnden ansöker om ombudgetering av 0,4 mnkr för att kunna genomföra planerade åtgärder i parken.

Medel för lokaländamål

Förvaltningen begärde i verksamhetsplan 2017 budgetjustering avseende byggnation av grupp- och servicebostäder om 1,2 mnkr. 0,6 mnkr avsåg beställarstöd och uppstartskostnader för Servicebostadsenheten Cellen och 0,6 avsåg kostnader för projektering och beställarstöd för gruppboenden Algoritmen, enligt inriktningsbeslut. Eftersom öppnandet och därmed kostnader hänförliga till detta kommer först i samband med tertiärrapport ett 2018 för Cellen och preliminärt 2020 för Algoritmen önskar förvaltningen återlämna dessa budgetjusteringar och åter söka dem under 2018 respektive 2020.

Analys av balansräkning

Analys av balansräkning årsbokslut 2017

Jämförelse mellan 2016-12-31 och 2017-12-31

Förvaltningens balansomslutning har minskat med 30 mnkr sedan årsbokslutet 2016.

Tillgångar

- **Mark, byggnader och tekniska anläggningar konto 11XX samt Maskiner och inventarier konto 12XX**

Ändringar i de balanskonton som avser anläggningstillgångar avser främst ökade investeringar under 2017. Den totala ökningen av anläggningstillgångar på 19,5 procent beror bland annat på ökade investeringar i park och miljö samt klimatsatsningar. Inventarier har ökat med 20,1 procent.

- **Diverse kortfristiga fordringar konto 16XX**

Diverse kortfristiga fordringar har ökat med 1,2 mnkr, vilket främst beror på fordran mot Migrationsverket.

- **Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter konto 17XX**

Förutbetalda kostnader på konto 1714 har minskat med 2,3 mnkr beror främst på minskad hyreskostnad mot Micasa på grund av avveckling av Vasen.

Minskade förutbetalda kostnader 1,1 mnkr på konto 1712 beror på att fakturorna som man bokade upp manuellt 2016 är periodiserat 2017.

Upplupna intäkter på konto 1751 har minskat med 9,8 mnkr på grund av inbetalningar från Migrationsverket.

Övriga interimfordringar på konto 1791 har minskat med 4,1 mnkr främst på grund av avveckling av Vasen.

- **Kassa och bank konto 19XX**

Tillgångar avseende kassa och bank har ökat i och med att två nya underförskottskassor på 3 000 kr var har kvitterats ut under 2017.

Skulder

- **Eget kapital konto 20XX**

Eget kapital visar skillnaden mellan skulder och tillgångar i balansräkningen. Det egna kapitalet har minskat med 30 mnkr.

- **Leverantörsskulder konto 25XX**

Externa leverantörsskulder har minskat med ökat 6,3 mnkr, skulder till stadens bolag har ökat med 0,1 mnkr och interna med 10 mnkr. Intern leverantörsskuld till Kungsholmens SDF beror på sen fakturering av försörjningsstöd och asylersättning.

- **Övriga kortfristiga skulder konto 28XX**

Statligt finansierade projekt som fortsätter 2018 bokförs på konto 2811. Förändringen beror nya projekt avseende anhörigarbete.

- **Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter konto 29XX**

Upplupna löner och upplupna sociala avgifter har ökat, vilket främst beror på att förvaltningen bokade upp för få timlöner i årsbokslutet 2016 jämfört med utfallet i januari 2017.

Förutbetalda intäkter på konto 2953 har ökat med 12,6 mnkr på grund av inbetalningar från Migrationsverket avseende generalschablon som ska nyttjas under kommande år. Upplupna kostnader har minskat med 2 mnkr sedan årsbokslutet. Uppbokningar av vårdkostnader har minskat med 6,3 mnkr och handläggningskostnader har ökat med 1,6 mnkr samt en uppbokning mot Trafikkontoret på 2,2 mnkr avseende Stadsmiljö.

Övrigt

Synpunkter och klagomål

Socialtjänst inklusive äldreomsorg

Hantering av synpunkter och klagomål är en del i förvaltningens kvalitetsarbete. Inkomna synpunkter och klagomål ska sammanställas och analyseras för att rätt åtgärder ska kunna sättas in för att förebygga och undanröja brister i verksamheternas kvalitet.

Under senare delen av 2017 påbörjades ett nytt arbetssätt för en sammanhållen synpunkt- och klagomålshantering för äldreomsorg och socialtjänst. I den sammanhållna hanteringen har det kommit in fem stycken synpunkter och klagomål avseende socialtjänstens enheter, och 69 synpunkter och klagomål avseende äldreomsorgens enheter. De flesta klagomålen handlar om kvalitet på biståndsbedömda insatser men flera också om bemötande eller om biståndsbeslut och handläggning. Klagomål hanteras skyndsamt av den enhet som berörs, och den som lämnat klagomålet får alltid ett skriftligt svar.

För att mer systematiskt kunna använda klagomålshanteringen i det framtida kvalitetsarbetet fortgår arbetet med att utveckla och utvärdera arbetssättet.

Förskola, fält och fritid

Förskolan och den öppna fritidsverksamheten åtgärdar och följer upp inkomna synpunkter och klagomål under ledning av ansvarig enhetschef. De flesta klagomål gällande förskolan som inkommit avser ökad personalomsättning inom vissa enheter. Det har varit utmanande att rekrytera förskollärare och barnskötare vilket resulterat i vakanser under året. Klagomål avseende städning inom förskolan har inkommit från flera enheter. Kränkande behandlingsärenden har hanterats, utretts och rapporterats till nämnden.

Parkmiljö

Parkmiljöavdelningens synpunkter och klagomål registreras i det stadsövergripande

ärendehanteringssystemet Synpunktsportalen. Enklare ärenden ska besvaras inom tre arbetsdagar och ärenden som kräver vidare utredning ska besvaras inom tio arbetsdagar. Driftsfel, exempelvis överfulla skräpkorgar i en park, rapporteras till Trafik Stockholm - felanmälan, som vidarebefordrar anmälan till entreprenören för åtgärd. I Synpunktsportalen finns möjligheter att kategorisera de inkomna synpunkterna och ta fram statistik på ett förhållandevis lätt sätt.

Under 2017 har det kommit in 363 klagomål och synpunkter gällande parkmiljö inom stadsdelsområdet (2016 kom det in 373 ärenden), enligt följande:

Kategori	Antal 2017 (Antal 2016)
Fråga	90 (107)
Klagomål	96 (102)
Felanmälan	131 (116)
Beröm	10 (8)
Idé	36 (40)
Total	363 (373)

Samtliga ärenden har handlagts och avslutats. Flest synpunkter under perioden har rört kategorierna *Lekredskap i park*, *Skräpkorgar* och *Brunnar*. Många synpunkter kring skräpkorgar under året kan delvis förklaras med att förvaltningen har ersatt alla gamla skräpkorgar med nya miljösmarta skräpkorgar, vilket bland annat innebär nya placeringar av skräpkorgarna som kan vara svårt att vänja sig vid. Vad gäller lekredskap i park så beror den stora mängden synpunkter bland annat på det höga besöksstrycket på lekplatserna och det höga slitaget det innebär på lekutrustningen, vilket parkentreprenören hade svårt att hinna med att åtgärda i början på året, men det rättades till i slutet på sommaren. En del problem med olagliga bosättningar i parkerna har även rört några lekplatser.

Lex Sarah och Lex Maria

Under verksamhetsåret 2017 inkom sju rapporter enligt lex Sarah vilka avsåg nämndens verksamhet i egen regi. Fem av dessa bedömdes efter genomförd utredning som missförhållanden. Tre av de fem rapporterade händelserna bedömdes som *allvarliga* missförhållanden vilka anmäldes till inspektionen för vård- och omsorg (IVO). Samtliga fem kategoriserades som *brister i utförande*. Två av rapporterna bedömdes inte vara en lex Sarah (dvs det kunde handla om avvikelser men inte om missförhållanden).

Under verksamhetsåret 2017 har inga rapporter i enlighet med Lex Maria upprättats i nämndens verksamheter i egen regi.

Övrigt

Nytt huvudkontor

Under hösten flyttade förvaltningen huvudkontoret till Sankt Eriksgatan 117. I den nya kontorslokalen finns förutsättningar för nya arbetssätt och lokalen har utrustats för att stödja verksamheternas funktioner och främja önskade arbetssätt. Hyresavtalet för förvaltningens huvudkontor på Tulegatan löpte ut den sista december 2017 och skulle omförhandlas under våren. Inför arbetet med framtida lokaler sattes målet att kostnaderna för kontorslokalen inte skulle öka. Den 20 november 2017 öppnade förvaltningen ett nytt huvudkontor på Sankt

Eriksgatan 117 och har minskat hyreskostnaden för 2018.

Central upphandling av vård- och omsorgsboenden

Nämnden har deltagit i centralupphandlingen av Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende och lämnade in ett egenregianbud. Attendo Care AB vann upphandlingen och kommer ansvara för den fortsatta driften, på uppdrag av nämnden. I samverkan med Attendo Care AB och nuvarande entreprenad, Stockholms Äldreboende AB har förvaltningen påbörjat arbetet med verksamhetsövergången.

Förvaltningen deltar i centralupphandlingen av Riddargårdens vård- och omsorgsboende. Det nuvarande avtalet går ut november 2018 och en ny upphandlingsprocess som leds av äldre- och serviceförvaltningen pågår.

Ny enhet

Från och med april 2017 är Hemtjänst Norrmalm en egen enhet under äldre- och socialtjänstavdelningen.

Upphandling av gruppboendestäder och uppstart av servicebostadsenheter

Representanter för förvaltningen har under årets deltagit i upphandling av Norrmalms gruppboendestäder. Frösunda AB vann upphandlingen och tar över verksamheten från Nyttida AB den 1 juni 2018. Förvaltningen fortsätter arbetet med att starta upp servicebostadsenheter i Hagastaden och återtagandet av Norrmalms dagliga verksamhet i egen regi.

Barnskötare utbildar sig till förskollärare

Barnskötare med några års erfarenhet inom yrket samt högskolebehörighet kan söka till erfarenhetsbaserad utbildning i stadens regi. Under året har elva barnskötare studerat för att bli legitimerade förskollärare.

Kompetensutveckling för en likvärdig förskola

Nämnden har beviljats medel från stadens kompetensutvecklingssatsning. För medlen anordnades en stadsdelsgemensam utbildningsinsats för förskolans arbetsplatsledare. Målet för fortbildningsdagarna var att ge arbetsplatsledare redskap till att vara pedagogiska processledare och hålla uppdragsfokus på förskolan. Utbildningsinsatsen har skapat förutsättningar för en likvärdig förskola för alla barn.